

**TOIMINTAKERTOMUS JA
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT
1.1.2004–31.12.2004**

Esipuhe

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Stakes, on sosiaali- ja terveysministeriön alainen tulosohtjattu laitos. Vuosi 2004 oli Stakesin kahdestoista toimintavuosi. Stakesin toiminta-ajatuksena on edistää hyvinvointia ja terveyttä sekä toimia laadukkaiden ja tuloksellisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi koko väestölle yhtäläisin perustein. Tässä tarkoituksessa se tuottaa ja välittää sosiaali- ja terveysalan tietoa ja osaamista päättäjille ja alan toimijoille. Stakesin ydintoimintoja ovat tutkimus, kehittäminen ja tietovarannot. Stakesin alaisuudessa on kaksi valtion mielisairaalaa ja kuusi koulukotia, jotka solmivat tulossopimuksen Stakesin kanssa.

Tässä valtion talousarviosta annetun asetuksen 65 §:n mukaisesti laaditussa toimintakertomuksessa, joka on osa valtion tilinpäätösmenttelyä ja hallinnonalan tulosohtjausjärjestelmää, Stakes esittää katsauksen toiminnastaan vuonna 2004. Kertomuksessa on mahdollisuuksien mukaan huomioitu Valtiokonttorin uudet ohjeet toimintakertomuksen laadinnasta. Toimintakertomuksen tiedot perustuvat Stakesin tulosalueiden ja valtion laitosten kertomuksiin yksikköjensä toiminnasta vuonna 2004 sekä Stakesin tiedostoihin ja rekistereihin. Kertomuksen ovat koonneet suunnittelupäällikkö Mikko Staff ja talouspäällikkö Tuula Vieru.

Toimintakertomuksessa Stakesin toiminnan tulokset on kytetty sosiaali- ja terveysministeriön ja Stakesin tulossopimuksessa kirjattuihin tavoitteisiin. Kertomusvuosi oli laitoksen tuloksellisuuden kannalta hyvä ja asetetut tulostavoitteet toteutettiin pääsääntöisesti tavoitteiden mukaisesti. Yksityiskohtaisuudessaan toimintakertomus osoittaa Stakesin täyttäneen sille sekä vuoden 2004 että aiemmissa tulossopimuksessa asetetut tavoitteet, josta lankeaakin kiitos koko Stakesin välele.

Helsingissä 31.3.2005

*Vappu Taipale
pääjohtaja*

Sisällys

1 Johdon katsaus toimintaan	1
2 Tuloksellisuuden kuvaus	3
2.1 Vaikuttavuus.....	4
2.1.1 Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen.....	4
2.1.2 Työelämän vetovoiman lisääminen.....	8
2.1.3 Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito.....	9
2.1.4 Toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva.....	10
2.1.5 Lapsiperheiden hyvinvointi.....	19
2.2 Prosessit ja rakenteet.....	22
2.3 Uudistuminen ja henkilöstön työkyky.....	25
2.4 Resurssit ja talous.....	29
2.4.1 Stakesin maksuton toiminta.....	31
2.4.2 Stakesin maksullisen toiminnan kannattavuus.....	33
2.4.3 Valtion mielisairaaloiden toiminta.....	36
2.4.4 Valtion koulukotien toiminta.....	38
2.5 Tuotokset ja laadunhallinta.....	41
3 Tilinpäätöslaskelmien analyysi	47
3.1 Tilinpäätöslaskelmat.....	47
3.2 Tilinpäätöksen laskelmien tarkastelu.....	50
3.3 Tilinpäätöslaskelmien liitteenä annettavat tiedot.....	54
4 Sisäinen valvonta	64
5 Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä	64
6 Allekirjoitukset	65

1 Johdon katsaus toimintaan

Stakesin toiminnan painopisteet ja toimintalinjat on määritelty Stakesin strategia-asiakirjassa 'Stakes uuden vuosituhannen alussa', jonka mukaan Stakes on suunnannut tutkimus- ja kehittämistyötä, tietotuotantoa sekä tiedonvälitystä tukemaan erityisesti seuraavia sosiaali- ja terveysalan tavoitteita:

- sosiaali- ja terveyspalvelut toimivat asiakaslähtöisesti ja saumattomasti
- sosiaali- ja terveysala käyttää toiminnan taloudellisuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta parantavia menetelmiä
- alueelliset ja sosiaaliset hyvinvointierot pysyvät hallinnassa
- hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa
- sosiaali- ja terveysalan tieto-ohjaus toimii vuorovaikutteisesti ja tuloksellisesti.

Stakesin toimintaa ohjaavat myös valtioneuvoston hyväksymä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma, sosiaali- ja terveysministeriön strategiat, sosiaaliturvan tutkimus- ja kehittämistoiminnan neuvottelukunnan tutkimuspoliittinen tavoiteohjelma sekä ministeriön ja Stakesin vuosittaiset tulossopimukset. Stakes toteuttaa tulossopimuskaudella 2004-2007 yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi ministeriön asettamia ohjelmia ja linjauksia (Terveys 2015 -kansanterveysohjelma, Kansallisen terveydenhuollon hanke, Sosiaalialan kehittämishanke, Alkoholi-ohjelma, Perhepoliittiset linjaukset ja Tieto 2005 -hanke).

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Stakesin välillä solmitun tulossopimuksen mukaisesti kertomusvuonna voimavaroja kohdistettiin erityisesti tieto-ohjauksen ja tieto- ja tilastojärjestelmien kehittämiseen, alueellisen ja seudullisen yhteistyön vahvistamiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä laatusuosituksen ja muiden ohjausvälineiden toimeenpanon ja vaikuttavuuden seurantaan ja arviointiin.

Tieto-ohjauksen ja tilastojärjestelmien kehittämisessä keskityttiin Tieto 2005 -hankkeen toteutukseen, jonka puitteissa järjeistetään tilastointia, tutkimuslaitosten tiedonkeruuta ja tiedon käytettävyyttä. Lisäksi kehitettiin Stakesin julkaisutoimintaa julkaisupoliittisen työryhmän esitysten mukaisesti ja valmisteltiin Stakesin viestintästrategia. Stakesin uusi asiakashallinta- ja palautejärjestelmä otettiin käyttöön kertomusvuonna.

Alueellisen ja seudullisen yhteistyön vahvistamiseksi tiivistettiin entisestään Stakesin ja kuntien välistä yhteistyötä. Uutta virettä alueellisen yhteistyön kehittämiseen antoi loppuvuodesta 2003 julkiseen keskusteluun noussut valtion toimintojen alueellistaminen. Siihen liittyen Stakes teki kertomusvuonna esityksen omasta alueellistamisohjelmasta, jossa esitettiin kolmen alueyksikön perustamista Jyväskylään, Tampereelle ja Vaasaan. Stakesin alueelliset kuntafoorumit käynnistettiin kertomusvuonna. Alueellisia kuntafoorumeita on neljä: Pääkaupunkiseudun, Pohjois-Suomen, Itä-Suomen ja Länsi-Suomen aluefoorumit. Kuntafoorumien tarkoituksena on käydä vuoropuhelua kuntien, kuntayhtymien, alueellisten vaikuttajien, asiantuntijoiden ja Stakesin kesken sekä välittää tietoa sosiaali- ja terveyspalvelujen merkittävistä ja ajankohtaisista kehityssuunnista. Alueellistamisen lisäksi keskustelua aiheutti selvitysmiesraportti valtion sektoritutkimuslaitosten toiminnan tehostamisesta ja järjeistämistä. Molemmat asiat huomioitiin Stakesin uuden strategian valmistelussa, joka oli kertomusvuonna käynnissä organisaation kaikilla tasoilla.

Laatusuositusten ja muiden ohjausvälineiden toimeenpanon ja vaikuttavuuden seurannassa ja arvioinnissa keskityttiin mm ikäihmisten hoidon ja palveluiden, päihdepalveluiden sekä mielen-terveyspalveluiden laatusuositusten seurannan käynnistämiseen. Terveiden edistämisen ja vammaisten ihmisten asumispalvelujen laatusuositusluonnoksen ja sen toimeenpanon valmistelua jatkettiin. Lisäksi valmisteltiin toimintasuunnitelma valtakunnallisten laatuindikaattorien kehittämiseksi. Kertomusvuonna sosiaali- ja terveysministeriö määritteli valtakunnalliset kehittämistyön tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen turvaamiseksi, jotka tulevat vaikuttamaan voimakkaasti sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen ja siten myös Stakesin tulevien vuosien toimintaan.

Stakesin keskeinen voimavara on strategisiin ja toiminnallisiin tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö, joka voi hyvin ja kokee työnsä mielekkäänä. Kertomusvuoden aikana keskeisiä henkilöstöstrategisia painopisteitä olivat uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotto, työsuojeluasiat, osaamisen johtaminen -hankkeen jatkaminen sekä tasa-arvosuunnitelman ja esimiesvalmennuksen valmistelu. Kertomusvuonna asetettiin myös uusi neuvottelukunta toimikaudeksi 16.2.2004 - 31.12.2006, jonka tehtävänä on edistää ja kehittää sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä:

- Kansanedustaja Heidi Hautala (puheenjohtaja)
- Osastopäällikkö, ylijohtaja Aino-Inkeri Hansson, Sosiaali- ja terveysministeriö
- Ylijohtaja Martti af Heurlin, TEKES
- Johtaja Sakari Karjalainen, Opetusministeriö
- Kansanedustaja Jyrki Katainen
- Kansanedustaja Anneli Kiljunen
- Kansleri Heikki Koski, Tampereen yliopisto
- Osastajohtaja Kari Lindström, Työterveyslaitos
- Kirjailija Reko Lundan
- Osastonjohtaja, tutkimusprofessori Jouko Lönnqvist, Kansanterveyslaitos
- Hallintoylilääkäri Hanna Mäkäpäinen, Oulun yliopistollinen keskussairaala
- Kansanedustaja Pekka Nousiainen
- Apulaiskaupunginjohtaja Bengt Strandin, Vaasan kaupunki
- Pääjohtaja Vappu Taipale, Stakes
- Sihteeri Päivi Tapiovaara, Stakes, henkilöstön edustaja

Stakesin tuloksellisuuden kannalta kertomusvuosi oli menestyksenkäs ja asetetut tulostavoitteet toteutettiin pääsääntöisesti tavoitteiden mukaisesti. Näin siitakin huolimatta, että resurssitilanne oli tiukka ja sitä edelleen kiristivät päätökset resurssien siirroista Terveystieteiden tutkimuskeskukseen ja Lapsiasiainvaltuutetun toimistoon. Lisäksi tiettyjen hankkeiden ja suunnitelmien rahoituksen epävarmuus (mm Tieto 2005, alueellistaminen) vaikeutti pitkäjänteistä toiminnan suunnittelua ja tavoitteiden toteutusta.

2 Tuloksellisuuden kuvaus

Stakesin tulostavoitteet vuodelle 2004 määriteltiin STM:n kanssa solmitussa tulossopimuksessa sekä valtion talousarviossa (luvun 33.02 perustelut). Stakesin alaisten laitosten tulostavoitteet määriteltiin tulossopimuksissa, jotka mielisairaalat ja koulukodit ovat tehneet Stakesin kanssa. Stakesin vuoden 2004 tulossopimukseen on kirjattu yksilöityinä tulostavoitteina vain ministeriön kannalta keskeiset tavoitteet pyrkimättä sopimusvuoden koko toiminnan kattamiseen.

Toimintavuoden tulokset on esitetty tässä tulossopimuksen rakenteen mukaisesti. Sanallisesti esitettyjen tulosten lisäksi on kertomusvuodelle asetettujen tulostavoitteiden osalta tuloksellisuutta arvioitu myös arvosanan avulla (5= erinomainen tulos, 4= hyvä tulos, 3= tyydyttävä tulos, 2= välttävä tulos, 1= huono tulos). Raportointi noudattaa STM:n strategisia painoalueita, joiden osalta sosiaali- ja terveysministeriö edellytti Stakesin kohdentavan toimintansa erityisesti seuraavien neljän asiakokonaisuuden tavoitteiden saavuttamiseksi:

1. Tieto-ohjauksen sekä tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen,
2. Alueellisen ja seudullisen yhteistyön vahvistaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa,
3. Laatusuosituksen ja muiden ohjausvälineiden toimeenpanon seuranta ja vaikuttavuuden arviointi,
4. Muut toiminnalliset tavoitteet.

Yllä kuvatun rakenteen sisällä on tulossopimuksessa sovituista tavoitteista pitkänaikavälin tavoitteet laatikoitu ja kertomusvuotta koskevat tavoitteet kursivoitu. Pitkän aikavälin tavoitteiden toteutumisesta ja toiminnan vaikuttavuudesta on tulossopimuksessa sovitun mukaisesti tarkoitus raportoida 31.5.2007 mennessä valmistuvassa Stakesin toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta koskevassa itsearviointiraportissa.

2.1 Vaikuttavuus

2.1.1 Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Kertomusvuodelle asetetuista seitsemästä tulostavoitteesta yksi toteutui erinomaisesti ylittäen tavoitteen, neljä tavoitteen mukaisesti hyvin ja kaksi tyydyttävästi.

Tieto-ohjauksen sekä tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen

Stakes on huolehtinut Terveys 2015 -kansanterveysohjelman tavoitteiden toteutumisen ja toimeenpanon seurannassa tarvittavien tietojen kokoamisesta ja analysoinnista yhdessä KTL:n ja TTL:n kanssa.

Vuonna 2004 Stakes valitsee seurannassa tarvittavat valtakunnalliset ja kuntakohtaiset tulos- ja prosessi-indikaattorit sekä terveyden determinantteja kuvaavat indikaattorit ja luo seurantakäytännön yhdessä KTL:n ja TTL:n kanssa. (4)

'Terveys 2015' -seurantaindikaattorien valinta ja seurantajärjestelmän luominen osaksi SOTKANetiä käynnistettiin yhteistyössä KTL:n ja TTL:n kanssa. Kansanterveysohjelmaan liittyen toteutettiin yhteistyössä Kansanterveyden neuvottelukunnan paikallistoiminnan jaoston kanssa kuntakysely (kohderyhmänä kunnanjohtajat, kuntien valtuustojen ja hallitusten puheenjohtajat), sekä selvitys Terveyden edistämisen koulutuksesta yhteistyössä STM:n ja OPM:n kanssa. Luottamushenkilöille tuotettu verkkokoulutusmateriaali hyvinvointijohtamisen työkaluista valmistui. 'Terveys 2015' -ohjelmaa tehtiin tunnetuksi osallistumalla kansainvälisiin ja valtakunnallisiin työkokouksiin, seminaareihin ja koulutustilaisuuksiin luennoitsijoina. Kansanterveysohjelman teemat ja toimeenpano oli keskeisenä aiheena 'Terve Kunta' -verkoston ja 'TEJO' -kuntien kehittämishankkeissa sekä ammattikorkeakoulujen verkostokokouksissa.

Stakes on tukenut koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisytyötä kehittämällä tapaturmien tilasto- ja tietojärjestelmää osana hoitoilmoitusjärjestelmää ja tuottamalla tietoa KTL:n käyttöön.

Vuonna 2004 Stakes jatkaa koti- ja vapaa-ajan tapaturmien kunnallisten tilasto- ja tietojärjestelmien kehittämistä osana hoitoilmoitusjärjestelmää sekä ottamalla tapaturmien ehkäisy huomioon kunnallisessa terveydenedistämistyössä. (4)

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien kunnallisten tilasto- ja tietojärjestelmien kehittämistä jatkettiin osana hoitoilmoitusjärjestelmää. Tapaturmatiedon osalta kehitettiin avohoidon tilastouudistukseen liittyen pilottiaineistoja, jotka raportoidaan vuonna 2005. Käynnistettiin yhteistoiminta KTL:n kotitapaturmayksikön kanssa. 'Koulutapaturmien ehkäisy' -projektissa pilottikoulujen tapaturmailmoitukset lukuvuodelta 2003-2004 käsiteltiin ja niiden pohjalta laadittiin koulukohtaiset raportit. Hankkeen loppuraportti valmistuu vuoden 2005 alussa.

Stakes on tuottanut tietoa siitä, miten palvelujärjestelmän toiminta ja yleinen sosiaali- ja terveyspolitiikka vaikuttavat terveyden tasa-arvoon, arvioinut nykytilannetta ja mahdollisia puutteita sekä tehnyt kehittämissuhteita.

Väestöryhmittäisten terveyserojen seuranta ja supistamiskeinoja selvittävä hanke käynnistettiin yhteistyössä KTL:n kanssa. Hankkeen yhteistyöverkosto ja ohjausryhmä koottiin ja julkaistiin 'Eriarvoisuus ja terveys' -raportti. Lisäksi käynnistettiin erikoissairaanhoidon palvelujen käytön jakautumista väestöryhmittäin ja alueittain tutkiva hanke. Hankkeen aineistojen käyttöluvapahakemusprosessi saatiin päätökseen ja rekisteriaineistojen muodostus käynnistettiin.

Stakes on kehittänyt lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden seuranta osana muita tilastouudistuksia yhdessä muiden valtakunnallisten tiedontuottajien kanssa. Stakes seuraa väestön terveyttä ja hyvinvointia sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttöä joka toinen vuosi tehtävällä kyselytutkimuksella (Stakes-survey). Joka toinen kerta kyselyn erityisteemana ovat ikääntyneet sekä joka toinen kerta lapset ja nuoret. Stakes on jatkanut vuosittaista kouluterveyskyselyä.

Käynnistettiin yhteistyöhanke, jossa selvitetään lapsia ja nuoria koskevan tilastotiedon tarpeet, sekä mahdollisuudet yhdistää tiedonkeruu ja raportointi olemassa oleviin tietovarantoihin sekä avohoidon tilastouudistukseen.

Kouluterveyskysely toteutettiin suunnitelman mukaisesti Itä-Suomen, Etelä-Suomen ja Lapin lääneissä. Itä-Suomen ja Etelä-Suomen alueella järjestettiin raportointitilaisuudet kuntien ja lääninhallitusten kanssa. 'Nettinuori' -tietokannan kokoaminen aloitettiin. Kouluterveyslähettienverkostoa esiteltiin Kouluterveyspäivillä ja lähettien alueellinen toiminta aloitettiin. Kouluterveyskyselyn arviointi ja raportointi siirtyi vastaavan tutkijan sairastumisen vuoksi vuoteen 2005.

Väestön terveyttä ja hyvinvointia sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttöä seurattiin kertomusvuonna tehdyllä 'Suomalaisten hyvinvointi' -kyselytutkimuksella (Stakes-survey). Terve Kunta -päivät järjestettiin 21.–22.1.2004 Paasitornissa Helsingissä, johon osallistui noin 550 henkeä. Kouluterveyspäivät järjestettiin 23.–24.8.2004 Tampereen yliopistossa. Päiville osallistui noin 730 henkeä.

Laatusuositusten ja muiden ohjausvälineiden toimeenpanon seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Stakes on valmistellut terveyden edistämisen laatusuositukset kuntien päätöksenteon ja hallinnon työvälineeksi ja käynnistänyt niiden toimeenpanon paikallisesti.

Vuonna 2004 Stakes laatii luonnoksen terveyden edistämisen laatusuosituksiksi, jota kunnat ja seutukunnat kokeilevat yhteistyössä. (3)

Terveyden edistämisen laatusuositusluonnoksen ja sen toimeenpanon valmistelua jatkettiin. Laatusuosituksista järjestettiin 25 asiantuntijakuulemistusta ja sen valmistelua esiteltiin 14 tilaisuudessa.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Stakes on tuottanut kuntien käyttöön toimintamalleja Terveys 2015 -kansanterveysohjelman toimeenpanemiseksi mm. hyvinvointipoliittisten ohjelmien laadinnasta, hyvinvointi-indikaattoreista sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteista ja johtamisesta, ja yhdessä lääninhallitusten kanssa ohjannut kuntia näiden käyttöönotossa.

'Terveys 2015' -ohjelmaa tehtiin tunnetuksi osallistamalla kansainvälisiin ja valtakunnallisiin työkokouksiin, seminaareihin ja koulutustilaisuuksiin luennoitsijoina. Kansanterveysohjelman teemat ja toimeenpano olivat keskeisenä aiheena 'Terve Kunta' -verkoston ja 'TEJO' -kuntien kehittämishankkeissa sekä ammattikorkeakoulujen verkostokokouksissa. Ohjelman toimeenpanoa ja sen edistämistä on käsitelty Kansanterveyden neuvottelukunnan paikallistoiminnan jaostossa, jonka sihteerin tehtävät hoidetaan Stakesin 'Terveys 2015' -kuntahankkeessa.

Stakes on tuottanut kuntien työn tueksi mallin sosiaalisten ja terveydellisten vaikutusten ennakoivaan arviointiin ja tukenut kuntia sen käyttöönotossa. Stakes on osallistunut menettelytapaohjeiden ja toimintamallien kehittämiseen valtion, kunnan sekä elinkeinoelämän päätösten ja toimien terveystaikutusten ennakoivaan arviointiin.

Vuonna 2004 Stakes on käynnistänyt yllä mainittujen valtakunnallisten ja paikallisten mallien kehittämisen ja osallistunut EU-puheenjohtajakauden valmisteluun terveystaikutusten arvioinnin osalta. (4)

Sosiaalisten ja terveydellisten vaikutusten ennakoivan arvioinnin mallin kehittäminen käynnistettiin. Lisäksi osallistuttiin eri alojen asiantuntijatyöhön: Elinympäristöohjelma (YM), Sosiaalisten vaikutusten arviointi kaavoituksessa -opastyöryhmä (YM), Liikennejärjestelmän muokkaamisen hyvinvointivaikutusten arviointi sosiaalisen kestävyuden näkökulmasta -ohjausryhmä (LVM).

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Stakes ovat yhteistyössä valmistelleet ehkäisevien palveluiden kokonaissuunnitelman ja kehittäneet ehkäisevien palveluiden seuraamiseksi ja arvioimiseksi toimintamalleja (mm. äitiys- ja lastenneuvola, kouluterveydenhuolto, opiskelijaterveydenhuolto, ehkäisyneuvolat sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys).

Vuonna 2004 STM ja Stakes laativat tulossopimuskaudelle ehkäisevien palveluiden kokonaissuunnitelman. (3)

Ehkäisevien palveluiden kokonaissuunnitelman laadinta ei edennyt STM:n aikatauluista johtuen.

Osallistuttiin STM:n seksuaaliterveyden edistämistä koskevaan työkokoukseen ja sen valmisteluun. Julkaistiin kaksi raporttia ja järjestettiin seksuaaliterveyden ja seksologian ammatillisesta koulutuksesta kaksi työkokousta, joissa eri kehittämishankkeiden edustajat, kouluttajat ja järjestöt olivat edustettuina.

Stakes koordinoi alkoholiohjelman toteuttamista kunnissa ja järjestöissä yhdessä läänien ja hallinnonalan muiden laitosten kanssa. Stakes osallistuu huumausainepoliittisen ohjelman toteutukseen.

Stakes koordinoi ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkostoa yhteistyössä lääninhallitusten kanssa. Yhdyshenkilötietokannan ylläpitoa jatkettiin yhteistyössä kuntien kanssa. Yhteistyössä lääninhallitusten kanssa järjestettiin suunnitellut koulutuspäivät; kaksi koulutuspäivää läänien päihdetyöryhmille ja viisi kuntien moniammatillisille päihdetyöryhmille. Osallistuttiin STM:n ja OPM:n projektiin ehkäisevän huumeiden kehittämiseksi työpajoilla. Koottiin AMK -päihdeopettajien yhteystiedot sekä AMKien päihdeopetuksen profiilikuvaukset 'Neuvoa antavat' -portaaliin. Valmisteltiin uusi työväline päihdehoitoyksiköiden laadun arvioimiseksi sekä päihdehoitoyksiköiden laadun pisteytysmallit palveluiden kilpailuttamista varten. Sekä laatuarviolomakkeista että pisteytysmallista on omat versionsa avo- ja laitoshoitoon sekä lastensuojeluun ja ne ovat saatavissa 'Neuvoa-antavat' -portaalista.

Stakes on tukenut alkoholihaittojen ehkäisyyn liittyvän järjestelmän luomista tuottamalla tutkimus- ja kehittämistyötä ja reaaliaikaista tietoa.

Stakes kehittää vuonna 2004 päihdehaittojen ehkäisyyn menetelmiä, jossa ehkäisy, palvelut ja tutkimus toimivat yhdessä. (4)

'Neuvoa Antavat' -portaalin sisältöä uusittiin ja tietokantoja päivitettiin sekä analysoitiin. Verkko-oppimisympäristössä toteutettiin ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöistä eriytetyn kehittäjäverkoston dialoginen verkkokurssi. Päihdehaittojen ehkäisyyn menetelmien kehittämiseksi alkoholitutkimustuloksia julkaistiin 'Neuvoa-antavat' -portaalissa, toteutettiin 'Paikallinen alkoholipolitiikka' -hanketta (PAKKA), järjestettiin valtakunnallisen seurantatiedon hyödyntäminen alueellisella ja paikallisella tasolla -koulutuspäivä. Elämyksellisten päihdekasvatusmenetelmien kehittämiseksi kirjoitettiin yhteisartikkeleita ja pidettiin puheenvuoroja.

Stakes osallistuu alkoholiohjelman toimeenpanoon muun muassa käynnistämällä alkoholiasioiden paikallista vaikuttamista tukevan hankkeen. Yhteisrahoitus. (5)

Stakes osallistui aktiivisesti valtioneuvoston alkoholipolitiikkaa ja huumausainepolitiikkaa koskeneiden periaatepäätösten valmisteluun ja seurantaan. Yhdessä KTL:n tutkijoiden kanssa kirjoitettiin katsaus alkoholiolojen ja alkoholipolitiikan muutossuunnista. Skenaario Suomen huumeilanteen lähivuosien kehityksestä laadittiin yhteistyössä huumeseurantakeskuksen ja rikostentorjuntaneuvoston kanssa. Osallistuttiin työryhmään, jossa valmisteltiin päihdepalvelujen laatuarviolomakkeet ja pisteytysmallit. Alaikäisille ja humalaisille myynnistä tehtiin lähtötasomittaukset. Tutkimus- ja vertailupaikkakunnilta kerättiin kysely- ja rekisteritietoja.

Alkoholin matkustajatuonnin kehityksen seuranta jatkettiin yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, valtiovarainministeriön ja Tuotevalvontakeskuksen kanssa. Kerättiin gallupaineisto alkoholin matkustajatuonnin määrästä erityisesti Virossa sekä vuosittainen alkoholin tilastoimatonta kulutusta ja maahantuontia koskeva aineisto. 'ESPAD' -tutkimuksesta julkaistiin yksityiskohtainen raportti Suomea koskevista tuloksista sekä kansainvälinen vertailuraportti.

'GENACIS' -projektin (Gender, Alcohol and Culture: an International Study) vertailu-
luisuus päättyi ja EU-raportti valmistui. Kerättiin alkoholipaneelitutkimuksen toisen
vaiheen aineisto ja osallistuttiin pohjoismaiseen kohorttitutkimukseen. Jatkettiin
Pohjoismaiden alkoholipolitiikan kurssimuutosten vertailua. Juomatapatutkimusten
seuranta-aineistosta valmistui kaksi käsikirjoitusta, joista toisessa tutkittiin juomata-
pojen yhteyttä sydän- ja verisuonitautikuolleisuuteen ja toisessa tapaturmakuollei-
suuteen.

2.1.2 Työelämän vetovoiman lisääminen

Tieto-ohjauksen sekä tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen

Sosiaali- ja terveystalouden henkilöstömäärän seurantajärjestelmä on kattava ja tuottaa
keskeisimmät tiedot tarvisijoilleen.

Tuotettiin aineistoja sosiaali- ja terveydenhuollon työvoiman ja koulutuksen enna-
koinnin yhteistyöryhmälle (ENNY). Kunnallista henkilökäytännön käytettävyyttä pa-
rannettiin. Yksityisen työvoiman osalta työssäkäyntitilaston laajempi hyödyntämi-
nen lisäsi oleellisesti tietopohjaa.

Stakes osallistuu VETO-ohjelman toteuttamiseen.

Osallistuttiin STM:n 'VETO' -ohjelman työhön sekä Pohjoismaisen ministerineu-
voston Hyvinvointitutkimusohjelman hankkeeseen 'Welfare, Masculinity and Social
Innovation'.

'TIVA' -hankkeessa vahvistettiin sosiaali- ja terveysalan henkilöstön tietoteknolo-
giavalmiuksia. Kertomusvuonna 'TIVA' -pilottien kohderyhmänä olivat varhaiskas-
vatuksen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sekä vanhusten kotihoidon
henkilöstö ja alan opiskelijat. Pilotit toteutettiin työelämän ja alueellisten koulutus-
organisaatioiden yhteistyönä Uudenmaan, Satakunnan, Pirkanmaan ja Varsinais-
Suomen alueilla. Koulutuksiin osallistui noin 850 alan ammattilaista ja opiskelijaa.

'Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden kierrätykseen erikoistuneet sosiaaliset yritykset'
-hanke (ELWARE) päättyi. Hankkeessa vahvistettiin kierrätysalan sosiaalisten yri-
tysten toimintaedellytyksiä Suomessa ja Euroopassa ja luotiin uusia työllistymisen
mahdollisuuksia vajaakuntoisille ja pitkäaikaistyöttömille. Myös 'Sosiaalisten yri-
tysten kansallinen teematyö' -hanke päättyi. Hankkeessa oli mukana kuusi sosiaalista
yritystoimintaa kehittävää 'Equal' -hanketta, joiden hyviä käytäntöjä ja kokemuksia
teematyössä kerättiin yhteen. Hankkeessa järjestettiin kuulemistilaisuuksia, tilattiin
sosiaalista yritystoimintaa koskeva selvitys Oulun yliopistolta ja julkaistiin kaksi
kirjaa.

2.1.3 Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito

Kertomusvuodelle asetetut kaksi tavoitetta toteutuivat tavoitteen mukaisesti hyvin.

Tieto-ohjauksen sekä tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen

Stakes on tutkinut sosiaaliturvan kannustin- ja tulonjakovaikutuksia, vähimmäisturvan riittävyyttä, köyhyyttä, eriarvoisuutta ja syrjäytymistä alueellisesti ja sosiaalisesti ja käyttänyt tätä tietoa näiden erojen ehkäisemistä ja torjumista palvelemaan työhön.

Stakes arvioi mikrosimulaatiomallilla sosiaaliturvan kannustavuutta vuonna 2004. (4)

'Soma' -mikrosimulaatiomalli päivitettiin ja mallin dokumentti julkaistiin. Mallia hyödynnettiin mm. kunnallisten päivähoitomaksujen uudistamistyössä sekä tulonsiirtojen kannustavuutta käsittelevä väitöskirjassa. Mallilla tehtiin myös tutkimuksia muun muassa köyhyyden poistamisesta tulonsiirroilla.

Huono-osaisuusobservatorion aineistot kerättiin ja niitä hyödynnettiin eri tutkimushankkeissa. 'Asuminen ja asunnottomuus' -hankkeessa laadittiin kolme ajankohtaiskatsausta. 'Akku' -projektin loppuraportti valmistui ja projekti päättyi. Osallistuttiin valtakunnallisen pitkäaikaistyöttömien yhteispalvelukokeilun arviointiin, jonka loppuraportti valmistui.

Stakes on tuottanut hyvinvoinnin kehittymisestä ja hyvinvoinnin alueellisista eroista jatkuvaa ajantasaista tietoa. Stakes on järjestelmällisesti tutkinut ja arvioinut hyvinvointipolitiikan muutoksia.

Alueellisista hyvinvointieroista ja väestön hyvinvoinnin jakautumisesta julkaistiin eri näkökulmista yhdeksän artikkelia, joissa hyödynnettiin aikaisemmin kerättyjä aineistoja. Lisäksi päivitettiin hankkeen kuntatilastoaineisto. Pääkaupunkiseudun alueellista eriytymistä koskevan tutkimushankkeen loppuraportointi aloitettiin. 'Suomalaisen hyvinvointivaltion vertailu' -hankkeesta valmistui väitöskirja sekä kolme tutkimusartikkelia. Toimeentulolakikokeilun arviointitutkimus valmistui. Hanke jatkuu uudella arvioinnilla vuonna 2005. Koottiin ja toimitettiin kirja kuntoutuksen sosiaalisesta näkökulmasta. Järjestettiin kuntoutusta käsittelevä valtakunnallinen seminaari.

Stakes on tehnyt rikosten sovittelutoiminnan uudistamisen seuranta- ja arviointitutkimuksen, jonka tuloksia hyödynnetään sovittelutoiminnan kehittämisessä. Tämän toteuttamisen edellytyksenä on, että valtion talousarviossa on tarvittavat määrärahat.

Stakes tekee vuonna 2004 seurannan ja arvioinnin pohjaksi selvityksen sovittelutoiminnan nykytilasta. (4)

Selvitys sovittelutoiminnan nykytilasta valmistui ja sitä koskeva raportti toimitettiin Sosiaali- ja terveysministeriölle.

2.1.4 Toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva

Kertomusvuodelle asetetuista 19 tulostavoitteesta yksi toteutui erinomaisesti ylittäen tavoitteen, 16 tavoitteen mukaisesti hyvin ja kaksi tyydyttävästi.

Tieto-ohjauksen sekä tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen

Stakes kehittää jatkuvan, sähköisen, tietoturvallisen tilastojen ja rekistereiden tiedonkeruun sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikkojen sähköisistä potilas- ja asiakasjärjestelmistä Sosiaali- ja terveysministeriön Tieto 2005 -hankkeen ehdotusten mukaisesti. Tämä on valmis vuoteen 2010 mennessä ja tällöin osa pysyvää tiedonkeruuta ja tilastointia.

Tilastojen ja rekistereiden tiedonkeruun kehittäminen jatkui 'Tieto 2005' -hankkeen ehdotusten mukaisesti. Tiedonkeruun nopeutta ja laatua tehostetaan kaikissa keruuprosesseissa mallintamalla prosessit sekä käynnistämällä pilotointien kautta uudenlainen kentän perusjärjestelmiin (kuten sähköinen potilaskertomus) perustuva sähköinen tiedonkeruu. Käynnistetyssä tilastotiedonsiirtoprojektissa luotiin yhteistyöverkosto, jonka puitteissa tehtiin osa tietoteknisistä määrityksistä ja valmisteltiin vuonna 2005 toteutettavaa pilotointia. Tuotettiin tavoitteiden mukaisesti hyvän käytännön määrittelydokumentit sähköiselle suostumukselle, tietojen luovuttamiselle ja käyttöoikeuksien hallinnalle ja lokitiedoille. Sähköisen aluearkiston määrittelytyö ja dokumentin kirjoittaminen siirtyi tehtäväksi vuonna 2005, osana lokakuussa 2004 käynnistettyä kansallisen terveyshankkeen osahanketta; kansallisen tietojärjestelmä- ja tietoturva-arkkitehtuurin määrittelytyö. STM:n kanssa tehdyssä yhteishankesopimuksessa Stakes sai koordinaatiovastuun kansallisen tietojärjestelmä- ja tietoturva-arkkitehtuurin valmistelutyöstä, sekä tehtävän ohjata kansallisen terveyshankkeen alueellisia hankkeita näiden toteuttamisessa.

'RAI' -järjestelmän käyttöönotto eteni suunniteltua nopeammin ja se kattaa nyt noin 20 % koko maan laitospaikoista. 'Benchmarking' -hankkeessa kaikkien sairaanhoitopiirien kanssa solmittiin yhteistyösopimukset vuosille 2004-2006. Hankkeessa painotetaan erityisesti tietojen hyödynnettävyyttä ja rutiiniraportointia. Kertomusvuoden aikana käynnistettiin tietojärjestelmän uudistamistyö ja perustettiin 'BILMO' -projetti, jonka tehtävänä on Sairaaloiden tuottavuus tietojärjestelmän ja Terveystietojen yhdistäminen sekä tietotuotantoprosessin laadun varmistus. Hankkeen ensimmäinen julkaisu (Sairaaloiden tuottavuus) ilmestyi Stakesin Raportteja -sarjassa. Käynnistettiin perusterveydenhuollon vertaiskehittämistä koskeva selvitystyö.

Stakes on osallistunut STM:n hallinnonalan yhteisen tietoportaalien kehittämistyöhön Tieto 2005 ehdotusten mukaisesti.

Stakes osallistui tietoportaalien kehittämistyöhön. Portaalista valmistui vuoden 2005 alussa STM:n esiselvitysraportti, jossa huomioitiin myös Stakesin näkökulma. Tietoportaalien oleellinen osa tulee olemaan Stakesin Sotkanet sekä muu tilastotieto, jotka löytyvät Stakes-tilastot-sivulta internetistä.

Stakes on jatkanut avopalvelujen tilastoinnin kehittämistä ja käynnistänyt sosiaali- ja terveydenhuollon avohuollon tilastoinnin vuonna 2005.

Lukumäärätiedon keruu vakiinnutettiin pysyväksi toiminnaksi. Kerättiin avoterveyden pilottiaineistoja ja sen pohjalta kehitettiin määritelmiä ja luokituksia. Lisäksi avohoidon tilastouudistuksen painopisteenä oli hoitotakuulain seurantajärjestelmän nivominen osaksi uutta tiedonkeruujärjestelmää. Julkaistiin aiheesta manuaali, jossa on esitetty keskeiset tietomääritykset niin sisällöllisesti kuin teknisesti.

Stakes on siirtynyt SHA:n (OECD:n jäsenvaltioilleen suosittelema terveydenhuollon kokonaismenojärjestelmä) mukaiseen terveydenhuollon kokonaismenojen tilastointiin vuonna 2006.

Kansallinen SHA -kehitystyö on ollut vuoden 2004 aikana pysähdyksissä henkilöstöressurssien vuoksi. Myös kansainvälinen uudistus eteni odotettua hitaammin. Kansainvälistä kehitystyötä seurattiin osallistumalla OECD:n, EU:n ja Pohjoismaiden ao. kehityshankkeisiin.

Stakes on luonut internetissä toimivan hyvinvoinnin ja terveyden indikaattoritietopankin Tieto 2005 ehdotusten mukaisesti. Valmiista tietopankista saa keskeiset kunnittaiset, alueelliset, kansalliset ja kansainväliset hyvinvointia, terveyttä ja palveluiden käyttöä ja etuuksia kuvaavat indikaattorit sekä hallinnonalan eri strategioiden ja ohjelmien keskeiset seurantaindikaattorit maksutta.

Vuonna 2004 Stakes jatkaa internetissä toimivan indikaattoritietopankin kehittämistä. Indikaattoripankin ensimmäinen versio on vuonna 2005 käytössä. Yhteisrahoitus. (4)

Indikaattoripankki SOTKANet:n ensimmäinen vaihe valmistui kertomusvuoden lopussa kattaen hyvinvoinnin ja terveyden sekä kunnan terveystietopalvelujen suunnittelun indikaattorit. Indikaattoripankkia laajennetaan vuosittain sisällyttämällä siihen uusia aihealueita indikaattoreineen (mm. Terveys 2015).

Stakes on osallistunut sähköisten asiakas- ja potilasasiakirjajärjestelmien kehittämiseen kansallisen terveydenhuollon hankkeen ja sosiaalialan kehittämishankkeen periaatteiden mukaisesti ja mm. organisoitunut Sosiaaliportin edellyttämät ylläpito- ja toimitustehtävät osaksi perustoimintojaan.

'Sosiaaliportin' sisällöllinen kehitystyö jatkui, jonka lisäksi käynnistettiin teknisen alustan rakentaminen. 'Sosiaaliportti' avattiin ja sen käyttö, markkinointi ja toiminnan seuranta alkoivat. 'eKonsultaatiohankkeen' loppuraportointi ja arviointi siirtyivät vuoteen 2005. 'Sosiaaliportin' ja 'eKonsultaatiohankkeen' tavoitteet tullaan saavuttamaan vasta vuonna 2005 Stakesin verkkopalveluhankkeen ongelmien vuoksi. Stakes antoi asiantuntijapanosta sosiaalialan hankkeen tietoteknologiaosion valmisteluun. Sosiaalityön luokituksen luonnos julkaistiin ja sitä jatko kehitettiin edelleen asiantuntijalausuntokierroksen jälkeen. Luokitus ja hankkeen loppuraportti julkaistaan vuonna 2005.

Vuoden 2004 aikana Stakes kehittää sähköistä asiakas- ja potilasasiakirjajärjestelmää siten, että määritellään alueellinen ja valtakunnallinen hakemistoarkkitehtuuri. Yhteisrahoitus. (4)

'Tietoturvallinen tiedonvaihtoympäristö' -projekti toteutui suunnitelmien mukaan. Tuotettiin hyvän käytännön määrittelydokumentit sähköiselle suostumukselle, tietojen luovuttamiselle, käyttöoikeuksien hallinnalle ja lokitiedoille. Sähköisen aluear-kiston määrittelytyö ja työn raportointi siirtyivät tehtäväksi vuonna 2005 osana lo-kakuussa 2004 käynnistynyttä kansallisen terveyshankkeen osahanketta; kansallisen tietojärjestelmä- ja tietoturva-arkkitehtuurin määrittelytyö. STM:n kanssa tehdyssä yhteishankesopimuksessa Stakes sai määrittelytyön lisäksi vastuun koordinoida kan-sallisen terveyshankkeen alueellisia hankkeita tietoturva- ja tietojärjestelmäarkkiteh-tuurikysymyksissä. Alueiden edustajien yhteistyöryhmä käynnisti toimintansa.

Vuonna 2004 Stakes koekäyttää ja kehittää koodistopalvelinta. Yhteisrahoitus. (4)

Koodistopalvelinta oli koekäytössä ja sitä kehitettiin mm. viemällä sinne ICD-10, Toimenpideluokitus, Suun terveydenhuollon toimenpideluokitus, Radiologinen tut-kimus- ja toimenpideluokitus, Laboratoriotutkimusnimikkeistö, Fysioterapianimik-keistö, Toimintaterapianimikkeistö, Lääkkeenantoon liittyvät luokitukset, ja HILMO-luokitukset.

Vuonna 2004 Stakes osallistuu niiden toimintamallien kehittämiseen, joilla avohoidon tietoja ja niiden osana jononhallinnan tietoja voidaan kerätä suoraan sähköisesti poti-lastietojärjestelmistä. Yhteisrahoitus. (4)

Stakes osallistui toimintamallien kehittämiseen. Kertomusvuonna tehtiin perusmää-ritystyö niin teknisesti kuin avohoidon hoidon saatavuustietojenkin osalta. Hanke jatkuu vuonna 2005 pilotointina.

Stakes on luonut EVO-korvausten piiriin kuuluvien kustannusten seurantajärjestelmän.

Vuonna 2004 Stakes jatkaa mainitun järjestelmän rakentamista. (4)

EVO -seurantajärjestelmän rakentamista jatkettiin. Asiasta laadittiin raportti STM:lle, joka julkaistiin syksyllä 2004.

Stakes on laajentanut ja vahvistanut FinOHTAn toimintoja erillisen strategisen suunnitelman mukaisesti.

Vuonna 2004 Stakes edistää terveydenhuollon menetelmiä vahvistamalla FinOHTAn toimintaa suunnitelmansa mukaisesti. (4)

FinOHTAn toimintaa, rahoitusta ja henkilöstövoimavaroja vahvistettiin suunnitel-man mukaisesti ja sen verkkosivuja ja muita palveluja käytettiin lisääntyvästi tieto-lähteenä. FinOHTAn ulkoinen arviointi valmistui.

Stakes on osaltaan edistänyt sosiaalipäivystysjärjestelmän luomista koko maahan. Stakes on toteuttanut osana sosiaalialan kehittämishanketta Hyvät käytännöt ohjelmaa.

Vuonna 2004 Stakes edistää sosiaalihuollon ja sosiaalityön menetelmien arviointia sekä ”Hyvät käytännöt” -toimintaa vahvistamalla ja tukemalla FinSocin toimintaa. Yhteisrahoitus. (4)

Sosiaalihuollon ja sosiaalityön menetelmien arviointia edistettiin mm. vahvistamalla ’Hyvät käytännöt’ -hanketta ja tuottamalla useita koulutustilaisuuksia sekä julkaisuja. Tuotettiin arvioinnin näkökulmien menetelmäkäsikirjoja ja annettiin koulutusta käsikirjojen käyttöön liittyen. Sosiaalityön neuvottelukuntaa tuettiin asiantuntijasihteerin työpanoksella. Käynnistettiin sosiaalitoimistojen toimintaa koskeva hyvien käytäntöjen hanke. Tuotettiin useita menetelmäkäsikirjoja (prosessiarviointi, vaikuttavuuden arviointi, ’BIKVA’ -malli, kompetenssiarviointi ja vertaiskehittäminen).

Stakes on tukenut palveluohjauksen käyttöönottoa koko maassa, osallistunut hyvät käytännöt -järjestelmän mukaisen palveluohjausoppaan laatimiseen sekä tuottanut palveluohjauksen itsearviointimallin.

Vuonna 2004 Stakes osallistuu kolmivuotisen palveluohjaushankkeen käynnistämiseen. (5)

Stakes osallistui hankkeen käynnistämiseen ja sen koordinaatio siirrettiin Stakesiin. Hankkeen toimintamuotoina ovat verkostointi, työkokoukset, materiaalit ja aineisto-asema sekä tutkimus.

Stakes on osaltaan huolehtinut siitä, että ikääntyvien ja vammaisten ihmisten toimintaedellytykset tietoyhteiskunnassa ovat parantuneet tukemalla sekä julkista että yksityistä sektoria saavutettavuuden ja syrjimättömyyden periaatteiden omaksumisessa. Stakes on tukenut Design-for-all (DfA) -suunnitteluperiaatteiden vakiinnuttamista.

Vuonna 2004 Stakes osallistuu vammaispoliittisen selonteon yhteydessä laadittavan poikkihallinnollisen selvityksen laadintaan yhteistyössä ministeriön kanssa. (3)

Poikkihallinnollisen selvityksen laadintaan alkaa ministeriön johdolla vasta vuonna 2005.

Osana ’Design for All’ -koulutuksen kehittämistä tehtiin selvitys ’DfA’ -opetuksen tilasta 11 suomalaisessa korkeakoulussa. ’Design for All’ -verkoston yhteistyötä kehitettiin hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman jaostojen, LVM:n ja YM:n kanssa. ’Sport for All’ EU-hanke valmistui. Osana hanketta tuotettiin kotimainen verkkopiilottipalvelu liikunta- ja urheilutapahtumien ja vapaa-ajan palvelujen esteettömyydestä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Stakes on kehittänyt yhdessä muiden toimijoiden kanssa WHO:n ICF/toimintakyky-luokituksen pilotointia ja käyttöönottoa. (ST) Stakes on arvioinut kuntien käytössä olevia toimintakykymittareita, jotka soveltuvat ikäihmisten palvelutarpeiden arvioimiseen.

Vuonna 2004 Stakes arvioi kuntien käytössä jo olevien toimintakykymittareiden soveltuvuutta ikäihmisten palvelutarpeiden arvioimiseksi sosiaalialan kehittämishankkeen mukaisesti. (4)

Toimintakykymittareiden soveltuvuudesta laadittiin kirjallisuuskatsaus (kotimainen ja ulkomainen kirjallisuus) sekä valmisteltiin kyselylomake ja tehtiin itse kysely. ICF -luokitus julkaistiin suomeksi ja sen käyttöönottoa edistettiin työryhmissä, luennoimalla ja yhteistyönä eri kuntoutusalan toimijoiden kanssa.

Stakes on tukenut ikääntyvien ja vammaisten itsenäistä suoriutumista uuden teknologian keinoin.

Stakes laatii vuonna 2004 arvioinnin ITSE-hankkeesta. Yhteisrahoitus. (4)

Hankkeen arviointi valmistui kertomusvuoden lopussa. Loppuraportti ilmestyy STM:n julkaisusarjassa maaliskuussa 2005. Sen lisäksi tuotettiin kaksi erillisjulkaisua.

Alueellisen ja seudullisen yhteistyön vahvistaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa

Stakes on edistänyt alue- ja seutuyhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollossa osallistumalla strategisten hankkeiden yhteensovittamiseen alue- ja seutasolla. Stakes on tarjonnut kunnille asiantuntijapalveluja sosiaali- ja terveystalvelujen seudullista ja alueellista järjestämistä koskevissa kysymyksissä kiinnittäen erityisesti huomiota siihen, että alueelliset palveluiden järjestämistä koskevat ratkaisut tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyönä.

Teknologituettujen saumattomien palvelujen käyttöönotto- ja juurrutushanke (Juuri-aa) päättyi kertomusvuonna. Hankkeessa vahvistettiin alueellista, organisaatorajat ylittävää yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon alueella. Hankkeen avulla edistettiin saumattomien palveluketjujen käyttöönottoa ja aluekoordinaattoritoiminnalla alueellisen yhteistyön käynnistämistä konkreettisella tasolla.

Stakesin alueelliset kuntafoorumit käynnistettiin kertomusvuonna. Alueellisia kuntafoorumeita on neljä: Pääkaupunkiseudun, Pohjois-Suomen, Itä-Suomen ja Länsi-Suomen aluefoorumit. Kuntafoorumien tarkoituksena on käydä vuoropuhelua kuntien, kuntayhtymien, alueellisten vaikuttajien, asiantuntijoiden ja Stakesin kesken sekä välittää tietoa sosiaali- ja terveystalvelujen merkittävistä ja ajankohtaisista kehityssuunnista. Tilaisuuksia järjestettiin yhteensä neljä.

Maksullisina hankkeina toteutettiin Vaasan sairaanhoitopiirin aikuispsykiatrian ja päihdehuollon selvitys, jossa suunniteltiin sairaanhoitopiirin ja 17 kunnan yhteinen avohoitopainotteinen toimintamalli. Mikkelin kaupungille suunniteltiin elämäkaarajatteluun perustuva sosiaali- ja terveydenhuollon toimintamalli, jossa palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja saumattomasti.

Vuonna 2004 Stakes osallistuu Kainuun hallintomallin seurannan suunnitteluun. (4)

Kainuun hallintomallin seurannan suunnittelu käynnistettiin yhteistyössä kainuulaisten kanssa. Suunnittelu jätettiin lepäämään ja odottamaan kainuulaisten omien tavoitteiden konkretisoitumista ja rahoitusta. Toteutuksen seuranta/tuki päätetään vuoden 2005 alussa olemassa olevien resurssien puitteissa yhdessä Kainuun sosiaali- ja terveysjohdon kanssa.

Stakes on arvioinut sosiaali- ja terveysministeriön toimeenpanemien strategisten hankkeiden vaikutuksia palvelujen aluetason yhteensovittamisessa ja muussa yhteistyössä.

Stakes valmistele yhteistyössä KTL:n ja TTL:n sekä alueellisten toimijoiden kanssa pilottihankkeen, jossa yhdistyy Terveys 2015 -kansanterveysohjelman, kansallisen terveys-hankkeen, sosiaalialan kehittämishankkeen, Veto-ohjelman ja alkoholiohjelman aluetason implementoinnin arviointi. Pilottihankkeeseen liittyvää alue- ja seututason tietotuo-tantoa valmistellaan vuonna 2004. (4)

Valmisteltiin em. ohjelmien ja hankkeiden aluetason yhteensovittamista ja arviointia edistävää arviointia. Arviointi ja tiedonkeruu toteutetaan osana Stakesin aluetyötä, joka käynnistyy vuoden 2005 alkupuolella.

Stakes on antanut sosiaalialan kehittämishankkeen mukaisesti valtakunnallista tukea ja luonut yhteydet seudullisiin kehittämis-, koulutus- ja arviointiyksiköihin (päiväkotien, vanhainkotien jne.) erikseen tarkemmin sovittavalla tavalla.

Vuonna 2004 Stakes tekee suunnitelman seudullisten kehittämissyksiköiden tukemisesta. (3)

Valmisteltiin yhteistyössä STM:n kanssa alustavat linjaukset kehittämissyksiköiden tukemiseksi, mutta varsinainen suunnitelma valmistuu vasta vuonna 2005 STM:n aikatauluista johtuen.

Stakes on sosiaalialan kehittämishankkeen mukaisesti parantanut vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia itsenäiseen elämään kehittämällä vammaisten alueellisia tulkkipalveluja ja tukemalla henkilökohtaisen avustajajärjestelmän kehittämistä.

Vuonna 2004 Stakes tarjoaa välineitä ja tietoa tulkkipalvelujen alueelliseen kehittämiseen Veturi-hankkeen kautta. (4)

'Veturi' -hankkeen ensimmäinen vaihe ja tulokset raportoitiin hankkeen www-sivuilla, joiden sisältöä edelleen kehitettiin alueellisten asiantuntijaryhmien kanssa. Hankkeen valtakunnallisia ja alueellisia tuloksia esiteltiin valtakunnallisissa ja alueellisissa seminaareissa ja työkokouksissa. Tuotettiin viittomakielinen hankekuvaus, joka julkistettiin sähköisessä muodossa. Tulkkipalvelun valtakunnallinen observatorio -rakenne pystytettiin alueellisen kehittämistyön ja valtakunnallisen koordinaation pysyväksi tukirakenteeksi.

Henkilökohtaisen avustajajärjestelmän valtakunnallisen kehittämistyön konsultointia jatkettiin, painopisteinä tulevaisuuden mallien tuottaminen ja kehittäminen.

Stakes on vuoteen 2007 mennessä laatinut oppaan valtakunnallisen ikäihmisten kotipalvelujen ja kotihoidon hyvien käytäntöjen malleiksi yhteistyössä Kuntaliiton, sosiaalialan osamiskeskusten, kuntien, läänien ja järjestöjen kanssa. Stakes antaa valtakunnallista tukea kunnissa tehtävälle kehittämistyölle.

Vuonna 2004 Stakes avustaa STM:ää edellä mainitun kehittämishankkeen käynnistämässä ja koordinoinnissa. (4)

Stakes avusti STM:tä laatimalla hankesuunnitelman ja toteuttamalla sitä yhteistyössä ministeriön kanssa. Osallistuttiin hankekuntien valintaan, järjestettiin hankkeen käynnistysseminaari ja taustaryhmän kokous. Luotiin Internet-pohjainen yhteistyöalusta Fle3, joka otettiin käyttöön tehokkaan tiedonvaihdon mahdollistamiseksi hankekuntien kesken.

Stakes on toteuttanut dementiahoidon laadunarvioinnin projektin vuoden 2005 loppuun mennessä. Dementiahoidon osaaminen ja asiantuntemus on tullut osaksi Stakesin normaalia toimintaa. Rahoituksesta vuoden 2005 osalta on sovittava erikseen.

Dementiahoidon laadun arviointi eteni suunnitelman mukaisesti, mutta sen rahoitus vuonna 2005 jäi avoimeksi.

Laatusuositusten ja muiden ohjauvälineiden toimeenpanon seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Stakes on arvioinut TATO 2000 – 2003 mukaan laadittujen sosiaali- ja terveyspalveluista annettujen kouluterveydenhuollon, ikäihmisten hoidon ja palvelujen, mielenterveyspalveluiden, päihdepalveluiden, vammaisten asumispalveluiden ja apuvälinepalveluiden laatusuositusten toteutumista vuoden 2007 loppuun mennessä.

Vuonna 2004 Stakes käynnistää yhteistyössä ministeriön kanssa ikäihmisten hoidon ja palveluiden, päihdepalveluiden sekä mielenterveyspalveluiden laatusuositusten seurannan. (4)

Osallistuttiin yhdessä ministeriön kanssa ikäihmisten hoidon ja palveluiden laatusuosituksen toteutumisen seurantaan. Ikäihmisten hoitoa ja palveluja koskevan laatusuosituksen seurannan alustava suunnitelma valmistui. Keskeiset seurannan sisältöalueet sovittiin, tiedonkeruu suunniteltiin ja osittain toteutettiin.

Päihdepalveluiden laatusuositusten arviointiin liittyen valmisteltiin uusi työväline päihdehoitoyksiköiden laadun arvioimiseksi sekä päihdehoitoyksiköiden laadun pisteytysmallit palveluiden kilpailuttamista varten. Sekä laatuarviolomakkeista että pisteytysmalleista laadittiin omat versionsa avo- ja laitoshoitoon sekä lastensuojeluun, ja ne ovat saatavissa 'Neuvoa-antavat' -portaalista.

'Mielenterveystyön kehittäminen laatusuositusten avulla' -hanke saavutti tavoitteen- sa suunnitelman mukaisesti. Kokemukset laatusuosituksen käytöstä kehittämisen välineenä olivat myönteisiä ja ne raportoitiin hankkeen loppuraportissa.

Vammaisten ihmisten asumispalvelujen laatusuositustyön käyttöönoton tukea jatkettiin. Tiedotus, koulutus ja kehittämishankkeiden suunnittelun tuki olivat keskeiset toimintatavat.

Toimintasuunnitelma valtakunnallisten laatuindikaattorien kehittämiseksi valmistui. Laatuindikaattoreiden jatkokehittäminen toteutetaan Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman 'Sähköinen sairauskertomuksen kehittäminen psykiatriassa' -hankkeen yhteydessä.

Stakes ja STM pitivät apuvälinealan kehittämiskokonaisuuden tarkastelua koskevan tilannekatsauksen lokakuussa 2004, jossa päätettiin, että kansallista apuvälinestrategiaa ei ole tarkoituksenmukaista laatia erikseen. Samassa yhteydessä sovittiin että Stakes käynnistää yhteistyössä ministeriön kanssa apuvälinepalvelujen laatusuosituksen seurannan vasta muutaman vuoden kuluttua, kun suositus on alkanut vaikuttaa. Laatusuosituksen seurannan arviointia varten laaditaan kysely, joka suunnitellaan yhdessä ministeriön edustajien kanssa. Samalla arvioidaan 'ITSE 2' -hankkeen tuloksia. Ennen laatusuosituksen arviointia tehdään vuosina 2005-2006 apuvälineiden saatavuusselvitys.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Stakes on osallistunut valtiosuusjärjestelmän uudistamiseen tuottamalla uudistuksessa tarvittavia tietoja, muun muassa ikäryhmäkohtaisten kustannuspainojen tarkistuksen, erikseen sovittavassa aikataulussa.

Stakes on osallistunut omaishoidon kehittämistyöhön antamalla asiantuntija-apua ja laatinut selvityksen omaishoidon tuesta vuonna 2007.

Stakes on käynnistänyt vaikeahoitoisten ja vaarallisten lasten ja nuorten psykiatristen hoitoyksikköjen toiminnan arvioinnin.

Vuoden 2004 aikana Stakes laatii vaikeahoitoisten ja vaarallisten lasten ja nuorten psykiatristen hoitoyksiköiden arvioinnista suunnitelman. (4)

Stakes laati tavoitteen mukaisesti arviointisuunnitelman, joka lähetettiin kommentointikierrokselle.

Stakes, Kansanterveyslaitos ja Työterveyslaitos ovat yhdessä perustaneet mielenterveysalan WHO-yhteistyökeskuksen kansainvälisiä ja kansallisia mielenterveysprojekteja avustamaan.

Stakes, Kansanterveyslaitos ja Työterveyslaitos perustavat vuonna 2004 mielenterveysalan WHO-yhteistyökeskuksen kansainvälisiä ja kansallisia mielenterveysprojekteja avustamaan. Yksikkö tukee vuonna 2005 järjestettävän WHO/EURO:n ministeritason mielenterveyskonferenssin valmistelua. (4)

Stakes valmisteli asiaa, mutta WHO:n virallisen päätöksen viivästyminen esti toiminnan aloittamisen vuonna 2004. Stakes antoi merkittävän tuen ministeriölle WHO/EURO:n ministeritason mielenterveyskonferenssin valmisteluissa.

Stakes on kehittänyt sosiaali- ja terveydenhuollon työvoiman koulutuksen ennakoinnin yhteistyöryhmän jatkotyönä toimivan työnjako- ja yhteistyöverkon muiden sosiaali- ja terveysalan henkilöstön jaksamista, osaamista ja riittävyttä seuraavien toimijoiden kanssa.

Jatkettiin laajoja sosiaali- ja terveysalan henkilöstön hyvinvointia koskevia yhteistyöhankkeita mm. TTL:n ja Helsingin yliopiston kanssa (Sairaalahenkilöstö, Kunta 10, Helsinki Health Study).

Stakes suunnittelee, toteuttaa ja arvioi kansainvälistä toimintaansa STM:n kansainvälisyysstrategian lähtökohdista.

Stakesin ulkomaanavun yksikkö jatkoi yhteistyötä Suomen ulkoasianministeriön kanssa. Yksikkö tuotti terveys- ja väestöalan sekä sosiaalisen kehityksen neuvonantajapalveluja kehityspoliittiselle osastolle. Uutena avauksena ryhdyttiin valmistelemaan UM:lle asiantuntijalausuntoja terveyssektorin korkotukiluottoihin. Yksikkö toimi läheisessä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kansainvälisten asioiden toimiston kanssa Itämeren Task Force -työssä tartuntatautien torjumiseksi, Pohjoisen ulottuvuuden Sosiaali- ja terveyskumppanuusohjelman edistämiseksi sekä Barentsin aluenn HIV-ohjelman kehittämiseksi. Suomen ja Namibian hallitusten välinen pitkäaikainen terveys- ja sosiaalialan yhteistyöprojekti 'Health and Social Sector Support Program in Namibia' päättyi. Lesothon tereysson reformihanke jatkui, samoin Luoteis-Venäjän tartuntatautien ehkäisyhanke, Latvian sosiaalisen sektorin palvelujen koordinoituminen ja Kosovon sosiaalisen sektorin tukihanke. Pietarissa aloitettiin Suomen ulkoasiainministeriön rahoittamina kaksi uutta hanketta: Perusterveydenhuollon kehittäminen ja Kouluterveyskasvatuksen tukeminen Pietarissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon reformin tukemista Karjalan tasavallassa käynnistettiin kolme uutta hanketta (perusterveydenhuollon kehittäminen, nuorten ihmisten terveyden elämäntapojen edistäminen, tukikeskuksen suunnitteleminen sosiaali- ja terveydenhuollon paikallispalveluille). Lisäksi osallistuttiin asiantuntija-avun muodossa eri rahoittajien järjestämiin lyhytaikaisiin suunnittelu- ja arviointihankkeisiin. Valtaosa lyhytaikaisista asiantuntijatoimeksiannoista saatiin Suomen ulkoasiainministeriöltä.

'GASPP' -hankkeessa jatkettiin terveyden ja terveystalouden kansainvälisen ulottuvuuden analyysiä mm. julkaisemalla alkuvuodesta raportti 'EU Policies and Health', järjestämällä UNRISD:n koordinaatiohankkeen seminaari (yhteistyö UNRISD:in ja Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöosaston kanssa) sekä tekemällä tiivistä yhteistyötä STM:n kanssa EU-politiikkaan ja etenkin EU:n perustuslakiin liittyen. Maailmanpankki-instituutin kanssa järjestettiin Helsingissä 'Mainstreaming Social Protection in Africa' konsultaatiot.

Avustettiin Sosiaali- ja terveysministeriötä merkittävällä panoksella tammikuussa 2005 järjestetyn WHO-EURO ministeritasoisen mielenterveyskonferenssin järjestelyissä. EU:n sosiaalisen ulottuvuuden tutkimusverkoston vuoden päätapahtuma oli Suomen EU-puheenjohtajuutta valmistellut kansainvälinen konferenssi, teemana Euroopan sosiaalisen mallin tulevaisuus laajentuneessa unionissa.

Kertomusvuoden aikana osallistuttiin TTeC 2004 konferenssin ja ESQH-EHTEL Lahden työkokouksen järjestämiseen. Lisäksi osallistuttiin kansainväliseen standardointityöhön ja mm. EHTEL-toimintaan, pohjoismaisten terveydenhuollon tietoverkko-organisaatioiden yhteistyöhön sekä Pohjoismaisen ministerineuvoston selvityksen tekemiseen. Tilastoviranomaistoimintaan liittyen jatkettiin kansainvälistä yhteistyötä mm. WHO:n, OECD:n, EU-kansanterveysohjelman ja EUROSTATin kanssa.

Stakesin asiantuntijat osallistuvat lisäksi lukuisten kansainvälisten organisaatioiden, verkostojen, hankkeiden ja seminaarien toimintaa, joita koskevaa lukumäärätietoa on esitetty luvussa 2.6.

2.1.5 Lapsiperheiden hyvinvointi

Kertomusvuodelle asetetuista neljästä tulostavoitteesta yksi toteutui erinomaisesti ylittäen tavoitteen ja kolme tavoitteen mukaisesti hyvin.

Tieto-ohjauksen sekä tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen

Stakes on seurannut päivähoidon, kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen hallinnointiin liittyvien ratkaisujen vaikutuksia.

Vuonna 2004 Stakes tuottaa kokeilulakiin liittyvän lasten hoidon hallinnon järjestämistä koskevan poikkileikkausselvityksen. (4)

Tehtiin poikkileikkausselvitys yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa päivähoidon, kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen hallinnoinnin tilanteesta kunnissa. Kuntakohdainen tilanne on näkyvissä sekä Stakesin Varttua-sivuilla että Kuntaliiton sivuilla. Hallinnonalaa ja mahdollisia muutoksia koskevista perusteluista laaditaan yhteenveto syksyllä 2005.

Alueellisen ja seudullisen yhteistyön vahvistaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa

Stakes on osallistunut perhekeskustoiminnan kehittämiseen sosiaalialan kehittämishankkeen ja lastenneuvolaoppaan suositusten mukaisesti. Stakes on toiminut sisältöasiantuntijana, tuottanut perustietoa kuntatason nykytilanteesta sekä suunnitellut ja toteuttanut hankekokoaisuutta yhteistyössä STM:n, Kuntaliiton, Sosiaalialan osaamiskeskusten sekä kuntien kanssa.

Stakes on osallistunut lastensuojelun kehittämisohjelman toteuttamiseen sosiaalialan kehittämishankkeen mukaisesti ja luonut kiinteät yhteydet lastensuojelun seudullisiin kehittämisyksiköihin.

Vuonna 2004 Stakes osallistuu sosiaali- ja terveysministeriön vetämään lastensuojelun kehittämisohjelman kokonais selvitykseen. (5)

Annettiin ennakoitua suurempi panos lastensuojelun kehittämisohjelman valmisteluun yhteistyössä STM:n kanssa toimimalla ohjelman koordinaatioryhmässä ja ottamalla eräiden alatyöryhmien vetovastuu. Koottiin ja toimitettiin STM:n kuusivuotisen 'Verkostoituvat erityispalvelut sosiaalihuollossa' -hankkeen loppuraportti. Laadittiin kuntakysely, jonka tulosten analysointiin osallistuttiin. Lastensuojeluasioissa konsultoitiiin ja annettiin asiantuntija-apua sekä haastatteluja tai asiantuntemusta median käyttöön.

Läheisneuvonpidosta järjestettiin pohjoismainen kongressi. Tarkennettiin tutkimuskysymyksiä ja käynnistettiin tutkimussuunnitelman mukaisesti empiirisen aineiston hankinta. Ylläpidettiin sähköpostilistaa, jonka kautta seurattiin ja tuettiin menetelmän laajentumista Suomessa. Koulutettiin eri puolilla Suomea sosiaalityöntekijöitä ja koollekutsujia. Ylläpidettiin yhteyttä ja tiedonvaihtoa eurooppalaiseen LNP-verkoston kanssa ja laajennettiin kontakteja pohjoismaiseen sovitteluverkostoon.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Stakes on kehittänyt toimintalinjoja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi. Stakes osallistuu Veto-ohjelman ja Tilaa lapselle -ohjelman toteuttamisiin.

Vuonna 2004 Stakes osallistuu STM:n vetämään lapsiperheiden taloudellista tilannetta koskevan kokonaisselvityksen tekemiseen. (4)

Osallistuttiin selvityksen tekemiseen tuottamalla materiaalia STM:lle lapsiperheiden taloudellisesta tilanteesta. Julkaistiin artikkeli 'Lapsen kaltoinkohtelu' -kirjassa (Duodecim) sekä englanninkielinen artikkeli Stakesin 'Welfare in Finland' -kirjassa.

Työn ja perheen yhteensovittamisprojekti saatiin päätökseen. Siihen osallistuneilla työpaikoilla toteutettiin hankkeen arviointihaastattelut ja järjestettiin projektin päätösseminaari. Julkaistiin työyhteisöille ja työelämän kehittäjille tarkoitettu käsikirja 'Elämän kirja työpajoille' sekä tieteelliselle ja muulle asiantuntijayleisölle suunnattu kirja työn ja perheen yhteensovittamisesta.

Stakes on juurruttanut sosiaalialan kehittämishankkeen mukaisesti Varhaisen puuttumisen osaksi lasten kanssa työskentelevien (päivähoidon henkilöstö, opettajat, neuvolatyöntekijät) perustyötä. Varhaisen puuttumisen projektin päättyessä Stakes organisoi varhaisen puuttumisen tuen osaksi pysyvää toimintaansa.

Varhaisen puuttumisen hanketta jatkettiin laajentamalla verkostokonsulttien kouluttajakoulutusta sekä puheeksioton kouluttajakoulutusta. Verkostokonsulttikoulutusta järjestettiin yhdellätoista paikkakunnalla. Puheeksioton kouluttajakoulutuksessa osallistujia oli 43 paikkakunnalta. Laadittiin kolme opasluonnosta, joista kaksi oli em. koulutuksissa koekäytössä. Verkstopalaverien seuranta- ja vaikuttavuustutkimus käynnistyi. Verkostokonsulttitoiminnasta kerättiin yli 1300 välitöntä asiakaspalautetta, joista tuotettiin kunnille yhteenvedot. Lisäksi kunnille kehitettiin välittömän palautteen tallennus- ja seurantajärjestelmä. Järjestettiin kaksi valtakunnallista tapahtumaa, Dialogistien kesäkoulu sekä Dialogistipäivät, sekä kaksi yleiskoulutusta dialogisuudesta ja verkostoajattelusta.

Kasvatuskumppanuusprojektia jatkettiin ja järjestettiin kuuden päivän internaattimuotoinen koulutus uusille (21) kouluttajille sekä työkokouksia kouluttajille ja työnohjaajille. Valmisteltiin materiaali kouluttajakoulutukseen. Julkaistiin raportti Vanhemmuuden tukemisesta ja toteutettiin siitä tiedotusseminaari.

Stakes on sosiaalialan kehittämishankkeen mukaisesti toimeenpannut varhaiskasvatuksen varhaisen puuttumisen ja tuen menetelmiä ja vanhempia osallistavia toimintakäytäntöjä kehittämällä hyödyntäen erityispäivähoidon alueellisia verkostoja.

Vuonna 2004 Stakes on käynnistänyt hankkeen, jossa varhaiskasvatuksen varhaisen puuttumisen ja tuen menetelmiä ja vanhempia osallistavia toimintakäytäntöjä kehitetään hyödyntäen erityispäivähoidon alueellisia verkostoja. Yhteisrahoitus. (4)

Käynnistettiin tavoitteen mukainen hanke, jossa laadittiin varhaista tukea ja osallisuutta tukevien työkäytäntöjen kehittämismalleja. Mallien kokeilu- ja palautevaihe käynnistyi sekä aloitettiin alueellisten yhteyshenkilöiden koulutus sekä hanketapaamiset sosiaalialan osaamiskeskusalueilla .

Stakes on tukenut 'Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet' -asiakirjan toimeenpanoa yhteistyössä kuntien, oppilaitosten, lääninhallitusten ja sosiaalialan osaamiskeskusten kanssa. (PV)

Kertomusvuoden aikana keskityttiin tukemaan kuntia varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisen käynnistämässä uuden sisältöä ohjaavan asiakirjan (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet) mukaisesti. Stakesin ylläpitämän varhaiskasvatuksen internetiympäristön (Varttua) käyttö lisääntyi vuoden aikana noin 13 000 käyntiin kuukaudessa.

2.2 Prosessit ja rakenteet

Kertomusvuodelle asetetuista seitsemästä tulostavoitteesta yksi toteutui erinomaisesti ylittäen tavoitteen, kolme tavoitteen mukaisesti hyvin ja kolme tyydyttävästi.

Stakes toimii Senaatti-kiinteistöjen omistamassa kiinteistössä Lintulahdenkuja 4:ssä. Tilat sijoituvat pääosin uudisrakennukseen 10 796 htm², lisäksi Stakesilla on käytössä viereisestä saneerausosasta toimitiloja 2 922 htm². Stakesin päätearkisto (434 m²) sijaitsee Haapaniemenkatu 4:ssä. Vuoden lopussa Stakesilla oli käytössä toimitiloja arkistotilat mukaan lukien yhteensä 14 152 htm². Stakesin tietotekniikka-arkkitehtuuri toimitiloissa perustuu lähiverkkoon, jossa oli vuoden 2004 lopulla noin 500 työasemaa. Näistä verkossa olevista työasemista oli kannettavia 150. Vuoden lopussa käytössä olevista koneista 97 % oli XP-koneita.

Hallinnonalan yhteistyöverkoston edistäminen ja hyväksikäyttö

Stakes on osaltaan edistänyt sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimuslaitosten keskinäistä verkottumista ja näin tehokkaasti edistänyt hallinnonalan strategian toteutumista. (JOHTO)

Pääjohtajien ja johtoryhmien yhteistyöstä muodostuu pysyvä käytäntö vuoden 2004 kuluessa. (3)

Stakes edisti osaltaan hallinnonalan tutkimuslaitosten keskinäistä yhteistyötä. Laitosten pääjohtajat tapasivat säännöllisesti ja Stakesin johtoryhmällä oli kiinteät yhteydet muiden tutkimuslaitosten johtoryhmiin. Stakesin asiantuntijat osallistuivat lukuisiin hallinnonalan yhteisiin ja tutkimuslaitosten välisiin työryhmiin ja asiantuntijaverkostoihin.

Stakes jatkaa hallinnonalan tilastoyhteistyön kehittämistä ja selvittää sen laajentamista koskemaan Kelaa ja ETK:ta. (5)

Tilastoyhteistyön kehittämistä jatkettiin ja hallinnonalan tilastoyhteistyöryhmää laajennettiin kertomusvuonna Kelan ja ETK:n edustajilla.

Ydinprosessien linjat toimintatavat

Stakes parantaa tilasto- ja tutkimustiedon hyödyntämismahdollisuuksia kunta-, seutu- ja aluetasolla uudistamalla sekä maksutonta että maksullista palvelutoimintaansa. Tavoitteena on se, että palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta vastaavat tahot hakeutuvat Stakesin asiakkaaksi.

Stakesin asiakashallinta- ja palautejärjestelmä käytössä vuoden 2004 kuluessa. (4)

Asiakashallinta- ja asiakaspalautejärjestelmä otettiin käyttöön suunnitelman mukaisesti. Ensimmäiset asiakaspalautekyselyt toteutettiin vuonna 2004 päättyneistä hankkeista ja tuloksista raportoidaan suunnitellusti vuoden 2005 aikana. Stakesin verkkosivujen kautta saadusta palautteesta (610 kpl) laadittiin kooste. Toteutettiin Stakesin sisäisiä viestintä-, julkaisu- ja markkinointipalveluja koskeva kysely. Asia-

kashallintajärjestelmän käyttöä laajennettiin suunnitellusti mm. tulosalueiden ja johdon sihteereille. Vuoden 2003 julkaisumyynnistä laadittiin asiakasanalyysi asiakashallintajärjestelmän tietojen pohjalta ja tulokset raportoitiin. Toteutettiin koko Stakesissa viikon mittainen sidosryhmäkontaktiseuranta. Seurantaviikon aikana kirjattiin Stakesissa yhteensä 2069 yhteydenottoa, joista 1409 tuli ulkopuolisilta sidosryhmiltä. Vuonna 2004 toteutettiin Taloustutkimuksen mediatutkimus.

Stakesin hallinto- ja toimintatavat edistävät sukupuolten tasa-arvon toteutumista valtaviittamissuunnitelman mukaisesti.

Vuonna 2004 käynnistetään osana Stakesin henkilöstöstrategian toimenpideohjelmia tasa-arvosuunnitelman laadinta. (4)

Tasa-arvosuunnitelman laadinta aloitettiin syksyllä 2004 sitä varten perustetussa valmistelutyöryhmässä. Osana valmistelua toteutettiin Stakesin henkilöstölle suunnattu tasa-arvokysely.

Stakesin ydintoiminnot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee.

Vuonna 2004 laaditaan Stakesin hankintasuunnitelma, joka on jatkoa aiemmin laaditulle hankintaohjeelle ja hankintatoimen prosessikuvaukselle. (3)

Hankintatointa kehitettiin tiivistämällä yhteistyötä Hansel Oy:n kanssa. Osallistuttiin muun muassa Hanselin organisoiman valtion toimistotarvikehankintoja kilpailuttaneen asiakastyöryhmän työskentelyyn. Kilpailutuksen myötä myös Stakes siirtyi toimisto- ja atk-tarvikehankinnoissaan käyttämään keskitettyä täyttöpalvelua. Hankintoihin kiinnitettiin huomiota sisäisellä opastuksella ja ohjauksella ja hankintasuunnitelman valmistelu on käynnissä.

Stakesin organisaatio toimii kokonaisuutena ja organisaatorakenne tukee strategisia linjauksia. Tulosalueiden ja ryhmien kehittyminen strategian suuntaisesti on varmistettu ja ohjaus-, seuranta- ja raportointijärjestelmät tukevat strategista ohjausta.

Vuonna 2004 Stakesin uuden strategian valmistelu on käynnissä organisaation kaikilla tasoilla. Valmisteluprosessissa kuullaan Stakesin kaikkia merkittäviä yhteistyökumppaneita. (4)

Stakesin uuden strategian valmistelu jatkui organisaation kaikilla tasoilla. Uutta strategiaa valmisteltiin mm. Stakesin strategiapäivillä keväällä ja syksyllä sekä kahdessa kaikille avoimessa StakesFoorumissa. Strategian valmistelussa kuultiin kaikkia keskeisiä yhteistyökumppaneita.

Stakesin viestintä- ja verkkopalvelustrategia sekä julkaisupolitiikka valmistuvat ja niitä toteutetaan. (3)

Viestintästrategia valmistui ja sen keskusteluttaminen ja maastouttaminen tulosalueille käynnistyi. Viestintää kohdennettiin hyvinvointipolitiikan keskeisille painoalueille ja oikeille vastaanottajaryhmille. Lisäksi kehitettiin jalostetumpia tietotuotteita.

Stakesin uuden verkkopalvelun käyttöönotto viivästyi palveluntoimittajan konkurssin vuoksi. Stakesin julkaisupoliittisen työryhmän esitys julkaisutoiminnan kehittämiseksi hyväksyttiin tavoiteaikataulun mukaisesti. Esityksen pohjalta julkaisutoimintaa suunnataan uudelleenlaiseen toimintatapaan, uudistetaan julkaisuja ja julkaisemisen linjaa. Tavoitteena on entistä paremmin palvella sisäisiä asiakkaita, tarjota sidosryhmillemme ja kohderyhmillemme yhä monipuolisemmin ja paremmin heidän tarpeitaan vastaavia tuotteita. Samaan aikaan tieteellistä julkaisemista pyritään erityisesti tiedon jakelun osalta moninaistamaan.

Julkaisutoimintaa kehitettiin julkaisupoliittisen työryhmän esitysten mukaan. Verkko-hankkeeseen liittyen määriteltiin julkaisemiseen liittyvien verkkosivujen luonne ja sisällöt. Verkkojulkaisemisen yleislinjaus tulee olemaan Open Access -julkaiseminen. Julkaisutoiminnan osalta keskeisin kehittämiskohde kertomusvuonna oli lehti-paletin uudistaminen. Lähtökohtana on julkaisujen segmentoiminen kohderyhmittäin: tutkijoille suunnatut tiedelehdet (YP ja NAT), päättäjien ja asiantuntijoiden lehti (uusi sähköinen tiedotuslehti) ja ammattilaisille suunnattu laajasti leviävä ilmaisjakelulehti (Dialogi). Keväällä 2005 ilmestyy kansainvälisille sidosryhmille tarkoitettu uusi Stakes in Focus-lehti, jonka konseptia valmisteltiin vuonna 2004. Myös muita julkaisutuotteita kehitettiin entistä asiakaslähtoisemmiksi. Valmisteltiin julkaisusarjojen uudistusta, joka toteutetaan keväällä 2005. Sarjauudistuksen tarkoituksena on tarjota entistä parempia ja asiakkaiden tarpeita vastaavia julkaisuja sosiaali- ja terveysalan toimijoille, asiantuntijoille ja päättäjille.

2.3 Uudistuminen ja henkilöstön työkyky

Kertomusvuodelle asetetusta viidestä tavoitteesta neljä toteutui tavoitteen mukaisesti hyvin ja yksi tyydyttävästi.

Kilpailukyky työnantajana

Tehtävien vaativuuteen ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuva kannustava palkkausjärjestelmä on käytössä.

Vuoden 2004 kuluessa siirrytään tehtävien vaativuuteen ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuvaan kannustavaan palkkaukseen. (4)

Stakes siirtyi suunnitellusti uuteen palkkausjärjestelmään. Uutta palkkausjärjestelmää koskeva virkaehtosopimus solmittiin 26.10.2004 ja palkat maksettiin uuden järjestelmän mukaisina joulukuusta 2004 lukien.

Osaamisen varmistaminen

Stakesin henkilöstöllä on riittävät kyvyt ja taidot toteuttaa ministeriön ja Stakesin yhteiset tavoitteet.

Stakesin osaamisen johtaminen -hankkeen toteutusta jatketaan. (4)

Hanke eteni suunnitelman mukaisesti 7 ryhmän työskentelynä. Hanke kytketään Stakesin strategiaproessiin strategiatyön edetessä.

Henkilöstösuunnittelu on pitkäjänteistä ja henkilöstömäärä ja -rakenne vastaavat strategisia linjauksia. (4)

Pitkäjänteisen henkilöstösuunnittelun perustaksi Stakes on määritellyt henkilöstöstrategian ja sen pohjalta on laadittu toimenpideohjelma, jotka molemmat ohjaavat henkilöstösuunnittelua.

Työhyvinvointi

Työhyvinvointitoiminta on pysyvä osa Stakesin tulossopimusta ja sitä kehitetään osana henkilöstöstrategiaa. Toiminnan painopisteinä korostetaan 1) työhyvinvointia edistäviä johtamis- ja esimiestaitoja, 2) ikääntyvien työntekijöiden työpanoksen ja työkokemuksen hyödyntämistä sekä 3) koko työyhteisön kehittämistä.

Työhyvinvointitoiminnan kehittäminen on osittain tuettua toimintaa (Kaiku-ohjelma), mutta tulosten varmistamiseksi Stakes varaa näihin tehtäviin sekä henkilö- että taloudellisia resursseja sekä raportoi työhyvinvointitoiminnan toteutumisesta muun toimintara-portoinnin yhteydessä. (4)

Stakes osallistui Kaiku-ohjelmaan ja asetti oman työryhmän pohtimaan ikääntymiseen ja eläkkeelle jäämiseen liittyviä kysymyksiä. Työryhmän raportissa esitettyjä ikääntymiseen ja eläkkeelle jäämiseen liittyviä toimenpiteitä suunnitellaan vuonna

2005. Suunniteltiin esimies- ja johtamisvalmennuksen toinen aalto, jonka toimeenpano käynnistyi vuoden 2005 alussa. Yhteistyössä Suomen Terveystalo Oy:n kanssa toteutettiin työterveyshuollon ja työsuojelun hankkeita. Työkykyä ylläpidettiin panostamalla edelleen ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon sekä tukemalla eri liikuntamuotojen harrastamista vapaa-aikana. Varhaiskuntoutuksena järjestettiin viisi-päiväinen Kuntoremonttikurssi 8 hengelle.

Laaditaan henkilöstöstrategian toimenpideohjelma vuosille 2004 – 2005. (3)

Toimenpideohjelman päivytystä ja uuden laadinta siirrettiin Stakesin toimintastrategian valmistumisen yhteyteen vuodelle 2005.

Henkilöstö

Stakesin keskeinen voimavara on strategisiin ja toiminnallisiin tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö, joka voi hyvin ja kokee työnsä mielekkäänä. Stakesin henkilöstövisiona on toimia tulevaisuuden tekijänä ja alan kansallisen ja kansainvälisen osaamisen kärjessä. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitsemme korkeatasoista osaamista ja ennen kaikkea osaajia, joiden työstä syntyy jatkuvasti uusiutuvaa, yhteistä pääomaa. Kertomusvuoden aikana keskeisiä henkilöstöstrategisia painopisteitä olivat uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotto, työsuojeluasiat sekä osaamisen johtaminen -hankkeen jatkaminen. Vuonna 2004 aloitettiin tasa-arvosuunnitelman ja esimiesvalmennuksen valmistelu.

Kertomusvuoden aikana tehtyjen henkilötyövuosien määrä kasvoi noin 3,7 %, mikä johtui ulkopuolisella rahoituksella palkatun henkilöstön lisääntymisestä sekä FinOHTAn toiminnan vahvistamisesta.

Keskimääräinen henkilötyövuosimäärä palkkausperusteen mukaan vuosina 2001–2004.

	2001		2002		2003		2004	
	Htv	%	Htv	%	Htv	%	Htv	%
Stakesin budjettirahoitus	334	83,1	321	76,6	322	73,7	330	73
Ulkopuolinen rahoitus	45	11,2	75	17,9	91	20,8	102	22
Ulkomaanavun yksikkö	22	5,5	22	5,3	22	5,0	22	5
<i>Yhteensä</i>	<i>401</i>		<i>418</i>		<i>435</i>			
Työllistämismääräraha	1	0,2	1	0,2	2	0,5		
Kaikki yhteensä	402	100,0	419	100,0	437	100,0	453	100
Henkilötyövuosien jako palkkausperusteen mukaan perustuu arvioon ja on siten suuntaa antava								

Kertomusvuoden lopussa Stakesissa oli 510 voimassaolevaa palvelussuhdetta. 26 henkilöä oli palkattomalla virkavapaalla, joten palveluksessa oli 484 henkilöä. Lukuun sisältyvät myös osa-aikaiset työntekijät. Vakituksia palvelussuhteita oli 286 (59 %) ja määräaikaista 198 (41 %). Vakituisten ja määräaikaisten palvelussuhteiden välisessä suhteessa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta.

Palvelussuhteet lajin mukaan vuoden viimeisenä päivänä 2001–2004

Palvelussuhde	2001		2002		2003		2004	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Vakituiset	258	59	264	58	273	58	286	59
Määräaikaiset	176	41	188	41	197	42	198	41
Työllistetyt	1	0	3	1	2	0	0	0
Yhteensä	435	100	455	100	472	100	484	100

Kokoaikainen ja osa-aikainen henkilöstö vuoden viimeisenä päivänä 2001–2004.

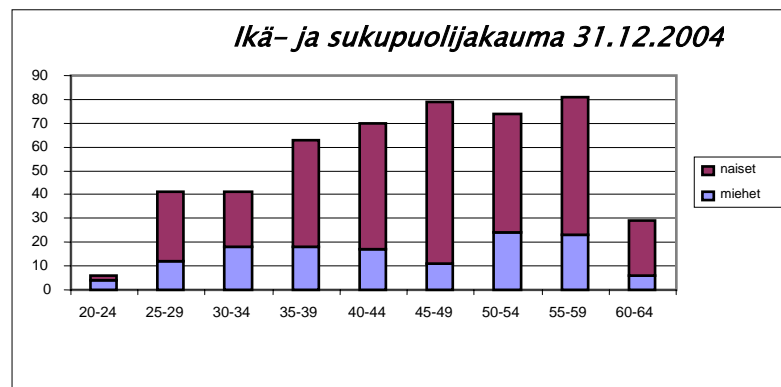
	2001		2002		2003		2004	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Kokoaikaiset	381	88	382	84	396	84	434	90
Osa-aikaiset	54	12	73	16	76	16	50	10
Yhteensä	435	100	455	100	472	100	484	100

Virkasuhteiden osuus palvelussuhteista oli kertomusvuoden lopussa 36 % (175) ja työsopimussuhteisten 64 % (309). Uusiin palvelussuhteisiin tuleva henkilöstö on rekrytoitu pääasiassa työsopimussuhteeseen.

Palvelussuhteet laadun mukaan vuoden viimeisenä päivänä 2001–2004.

	2001		2002		2003		2004	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Työsopimussuhteiset	246	57	276	61	292	62	309	64
Virkasuhteiset	189	43	179	39	180	38	175	36
Yhteensä	435	100	455	100	472	100	484	100

Stakesin koko henkilöstön keski-ikä oli 45,1, vakituisten työntekijöiden 49,2 vuotta ja määräaikaisten 39,2. Koko henkilöstön keski-ikä nousi hieman edelliseen vuoteen verrattuna.

Kertomusvuoden päättyessä Stakesin henkilöstöstä oli osa-aikaeläkkeellä 21 henkilöä, joista kolme oli jäänyt osa-aikaeläkkeelle vuoden 2004 aikana. Vuorotteluvapaalla oli vuoden 2004 aikana kaksi työntekijää.

Sairauspoissaolojen kokonaislukumäärä kasvoi hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Poissaolot olivat pääosin erittäin lyhyitä. 1–3 päivää kestäneitä sairausjaksoja oli kaikista sairauspoissaoloista n. 80 % ja 4–10 päivää kestäneitä 13 %. Keskimäärin yksi sairauspoissaolopakso kesti 3,6 päivää, mikä on lähes sama kuin edellisenä vuonna.

Sairauspoissaolot vuosina 2001–2004 (työpäivät)

	2001	2002	2003	2004
Poissaolojen lukumäärä	806	808	858	896
Päivien lukumäärä	3 139	3 529	3 053	3223
Päivää/tapaus	3,89	4,37	3,56	3,6
Päivää/henkilö	6,6	7,3	6,4	6,6
Sairauslomalaisten lkm	298	285	308	301

Stakesin henkilöstö on korkeasti koulutettua. Vuonna 2004 korkeakoulututkinto oli 68,6 %:lla henkilöstöstä (alempi tai ylempi korkeakoulututkinto tai tutkijakoulutus). Stakesin henkilöstön koulutustasoindeksi vuonna 2004 oli 6,0, mikä oli sama kuin edellisellä vuonnalla. Seuraavassa taulukossa on suoritettut tutkinnot tutkintoasteittain ja vuodelta 2004 myös sukupuolen mukaan.

Henkilöstön koulutusaste vuoden viimeisenä päivänä 2001–2004.

Koulutusaste				2004		
	2001	2002	2003	naiset	miehet	yht.
Perusaste	8 %	7 %	7 %	7	3	6
Keskiaste	15 %	15 %	15 %	15	15	15
Alin korkea-aste	13 %	13 %	12 %	13	5	11
Al. korkeakouluaste	9 %	8 %	9 %	11	8	10
Yl. korkeakouluaste	37 %	37 %	37 %	38	39	38
Tutkijakoulutusaste	18 %	19 %	20 %	16	30	20
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Yhteistyössä Suomen Terveystalo Oy:n kanssa toteutettiin työterveyshuollon ja työsuojelun hankkeita. Työkykyä ylläpidettiin panostamalla edelleen ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon mm. ikäryhmä- ja ergonomiatarkastuksin sekä tukemalla eri liikuntamuotojen harjoittamista vapaa-aikana. Varhaiskuntoutuksena järjestettiin viisipäiväinen Kuntoremonttikurssi 8 hengelle.

Stakesin henkilöstökoulutusta on hankittu sekä ulkopuolisilta kouluttajilta että järjestetty itse. Stakes on myös rohkaissut työntekijöitä osallistumaan omaehtoiseen ulkopuoliseen koulutukseen. Stakesin keskitettyä henkilöstökoulutusta on järjestetty johtoryhmän hyväksynnän suunnitelman mukaan. Koulutukseen käytettiin vuonna 2004 yhteensä 241 645 euroa, mikä tekee 533 euroa henkilötyövuotta kohden.

2.4 Resurssit ja talous

Kertomusvuodelle asetetuista neljästä tulostavoitteesta kaksi toteutui tavoitteen mukaisesti hyvin ja kaksi tyydyttävästi.

Tehokas resurssien käyttö laitoksen strategian suuntaisesti

Tieto 2005 -hankkeen ehdotusten toteuttaminen edellyttää pääosin vuosina 2004 – 2007 lisäresursointia sekä kehittämissivaiheessa että eräiden hankkeiden ylläpidossa. Stakes valmistelee priorisoidun esityksen sosiaali- ja terveysministeriölle joulukuun 2003 aikana vuoden 2005 budjetin ja vuosien 2006 – 2007 talous- ja toimintasuunnitelman valmistelua varten. Stakesin budjettirahoitus pyritään pitämään reaalisesti nykytasolla. Sosiaali- ja terveysministeriön erillisrahoituksen tavoiteosuus on noin 20 prosenttia Stakesin talousarviomäärärahasta.

Vuonna 2004 Sosiaali- ja terveysministeriön erillisrahoitus on noin 20 prosenttia Stakesin talousarviomäärärahasta. (4)

STM:n erillisrahoitus oli noin 5,4 milj.€, joka on noin 22 % käytettävissä olleesta talousarviomäärärahasta.

Vuonna 2004 Stakesin maksullisen toiminnan tuloarvio on 30 prosenttia Stakesin talousarviomäärärahasta.(3)

Maksullisen toiminnan toteutuneet tulot olivat noin 5,0 milj.€, joka on noin 21 % käytettävissä olleesta talousarviomäärärahasta. Tavoitetta ei saavutettu, koska Stakesin Ulkomaanavun yksikön tulokertymä jäi ennakoitua pienemmäksi. Tämä johtui pääasiassa yksikön koordinoimien laajojen kansainvälisten projektien läpilaskutuksen pienentymisestä, millä ei ollut merkitystä yksikön tai Stakesin tuloksen kannalta.

Tuottavuus, taloudellisuus ja kannattavuus

Maksullisen toiminnan kannattavuustavoite on, että suoritteet hinnoitellaan kustannusvastaavasti huomioiden myös maksullisen toiminnan kehittämispanostukset.

Jatketaan kustannuslaskennan ja kustannusten seurannan kehittämistä. (4)

Kustannuslaskennan ja -seurannan kehittämisessä keskityttiin uuden rahoituksen hallinnan mallin valmisteluun. Mallin yhtenä päätavoitteena on stakeslaisten kustannustietoisuuden kohottaminen, johon pyritään tarkentamalla kustannuslaskentaa ja kustannusten kohdentamista ja huomioimalla yhteiskustannukset kaikessa toiminnassa. Kertomusvuoden osalta kehittäminen keskittyi budjetointikäytäntöjen ja -sovelluksen muuttamiseen.

Kokonaisrahoituksen hallintaan on luotu toimivat menettelyt.

Kehitetään uudet käytännöt Stakesin rahoituksen ja kustannusten hallintaan. (3)

Rahoituksen hallinnan mallin kehittelyä jatkettiin ja sitä koekäytettiin vuoden 2005 budjetoinnissa. Kertyneen kokemuksen perusteella mallia on tarkoitettu edelleen kehittämään vuoden 2005 aikana ja ottaa käyttöön vuoden 2006 suunnittelun yhteydessä.

Taloudelliset ja henkilöstövoimavarat kohdennetaan strategisten linjausten mukaisesti.

Stakesin vuoden 2004 kokonaisrahoituksesta 61% (vuonna 2003 59 %) koostui budjettirahoituksesta, 13% (17 %) maksullisen toiminnan tuloista ja 27% (24 %) ulkopuolisesta rahoituksesta. Ulkopuolisen rahoituksen määrä lisääntyi 12 % ja budjettirahoituksen 2 %, maksullisen toiminnan vähentyessä 26 % vuoteen 2003 verrattuna. Seuraavassa taulukossa esitetään Stakesin toiminnan rahoitusrakenne vuonna 2004.

Stakesin rahoituslaskelma 2004 (1000€)

Rahan lähteet		Yhteensä
1. Virastolle osoitettu budjettirahoitus		24 058
1.1 Toimintamäärärahat, vuosi 2004	21 824	
1.2 Toimintamäärärahat, siirtyneet	2 234	
2. Maksullisen toiminnan tulot		5 026
2.1 Liiketaloudelliset suoritteet		
2.1.1 Hedec	3 333	
2.1.2 Stakes	1 693	
3. Ulkopuolinen rahoitus		10 630
3.1 Muut valtion virastot		
3.1.1 Sosiaali- ja terveysministeriö *	6 405	
3.1.2 Ulkoasiainministeriö	540	
3.1.3 Suomen Akatemia	1 294	
3.1.4 Muut kuin edellä mainitut valtion virastot	292	
3.2 EU	656	
3.4 Muu ulkopuolinen rahoitus	1 443	
4. Muut tuotot		10
Rahan lähteet yhteensä		39 724
Rahan käyttö		
1. Kulutusmenot		34 477
1.1 Virka- ja työsuhdepalkat	16 244	
1.2 Palkkiot	780	
1.3 Henkilöstökulut	4 511	
1.4 Tutkimus- ja kehittämistyöpalvelut	3 007	
1.5 Muut ulkopuoliset palvelut	4 188	
1.6 Muut kulutusmenot	5 747	
2. Investoinnit		510
2.1 Atk-ohjelmistot	138	
2.2 Koneet, atk-laitteet ja kalusteet	372	
3. Valtionavut ja muut siirtomenot		2 938
(sis. TE-rahat, mm. Hedecin siirtomenot, Alkoholitutkimussäätiö)		
Rahan käyttö yhteensä		37 925

* Sisältää n. 1 milj. € kunnille välitettäviä terveyden edistämisen määrärahoja.

2.4.1 Stakesin maksuton toiminta

Stakesissa tulot ja menot kohdennetaan aiheuttamisperiaatteen mukaisesti kustannuslajeittain sekä maksullisille että maksuttomille projekteille. Projekteina seurataan myös sisäisiä hallinnollisia toimintoja (esim. tukipalvelut ja johtaminen) ja ulospäin suuntautuvia jatkuvia toimintoja (esim. tilastotuotanto). Projektiseurannan kautta kootaan tuki- ja päätoimintojen kustannukset tulosalueittain ja ryhmittäin.

Maksuttoman toiminnan kustannukset vuosina 2002-2004

	Tuki-	Pää-	Maksuton toiminta yhteensä			2004 %- osuus	2003-04 Muu- tos-%
	toiminnot	toiminnot	2004	2003	2002		
	2004	2004	2004	2003	2002		
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €		
Henkilöstökustannukset	3 978	16 628	20 606	18 368	16 819	67 %	11 %
- Palkat	3 083	12 765	15 848	14 277	13 248	51 %	10 %
- Palkkiot	22	464	486	426	466	2 %	12 %
- Muut henkilöstökustannukset	873	3 398	4 271	3 665	3 105	14 %	14 %
Aineet ja tarvikkeet	411	133	544	632	1 286	2 %	-16 %
Palvelujen ostot	1 620	3 052	4 672	4 686	4 356	15 %	0 %
Vuokrat	2 681	124	2 805	2 645	3 065	9 %	6 %
Matkat	104	969	1 073	1 199	1 154	3 %	-12 %
Muut erilliskustannukset	65	761	826	696	875	3 %	16 %
Erilliskustannukset	8 859	21 667	30 526	28 226	27 556	99 %	8 %
Pääomakustannukset							
- Poistot	781		781	750	573	3 %	4 %
- Korot	49	1	50	93	89	0 %	-86 %
Pääomakustannukset yhteensä	830	1	831	843	662	3 %	-1 %
Vähennetään ulkomaanavun yksikön osuus tukitoimintojen kustannuksista	-158		-158	-193	-183		
Vähennetään muun maksullisen toiminnan osuus tukitoimintojen kustannuksista	-220		-220	-202	-235		
Vähennetään maksullisen toiminnan osuus pääomakustannuksista					-18		
Yhteensä maksullisen toiminnan osuus	-378		-378	-395	-436		
Tukitoiminnan kustannusten jako maksuttomille päätoiminnoille	-9 311	9 311					
KOKONAISKUSTANNUKSET	0	30 979	30 979	28 674	27 781		

Erilliskustannukset ovat yksikön projektien aiheuttamia kustannuksia. Kokonaiskustannukset sisältävät tulosalueille vyörytetyt tukitoimintojen kustannukset eli osuuden Stakesin yhteiskustannuksista. Osa tukitoimintojen kustannuksista on kohdistettu maksulliseen toimintaan. Siltä osin kuin tukitoimintoja hoitavilla tulosalueilla (Hallintopalvelut ja StakesTieto) on myös suoraan ulospäin suuntautuvaa toimintaa, ovat projektien kustannukset päätoiminnoissa.

Stakesin maksuttoman toiminnan kokonaiskustannukset vuonna 2004 olivat 31,0 milj. €. Kokonaiskustannukset kasvoivat 8 % vuoteen 2003 verrattuna. Maksuttoman toiminnan erilliskustannukset vuonna 2004 olivat 30,5 milj. €, mikä on noin 8 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kustannusten kasvu aiheutui lähinnä yleisen kustannustason noususta sekä uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotosta ja siitä aiheutuneesta palkkakustannusten kasvusta.

Tukitoimintojen erilliskustannukset nousivat edelliseen vuoteen verrattuna 6 % ollen 30 % koko maksuttoman toiminnan kustannuksista. Tukitoimintojen osuus maksuttoman toiminnan kokonaiskustannuksista laski yhdellä prosentilla vuoteen 2003 verrattuna.

Päätoiminnot sisältävät ulospäin suuntautuvan toiminnan, kuten jatkuvan toiminnan luonteiset tietopalvelu- ja tilastointitehtävät sekä varsinaiset tutkimus- ja kehittämisprojektit. Päätoiminnoissa suurimmat erilliskustannukset syntyvät henkilöstökustannuksista (77 %) ja ostopalveluisista (14 %).

Maksuttoman toiminnan kokonaiskustannukset tulosalueittain vuosina 2002-2004

Tulosalue	2004	2003	2002	2004 %-osuus	2003-2004 Muutos-%
Sosiaali- ja terveyspalvelut	12 696	11 582	10 806	41 %	10 %
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	7 765	7 247	7 493	25 %	7 %
Stakes Tieto	7 584	7 049	6 169	24 %	8 %
Hallintopalvelut	596	465	2 042	2 %	28 %
Ulkomaanavun yksikkö	755	897	1 271	2 %	-16 %
Alue- ja kuntapalvelut	1 583	1 434		5 %	10 %
Maksuttoman toiminnan kokonaiskustannukset	30 979	28 674	27 781	100 %	8 %

Tulosalueittain tarkasteltuna kustannukset kasvoivat merkittävimmin Hallintopalvelut ja Sosiaali- ja terveyspalvelut –tulosalueilla sekä Alue- ja kuntapalvelut yksikössä. Hallintopalvelut -tulosalueen budjettiin sisältyi kertomusvuonna WHO-yhteistyöhön ja siihen liittyen suuren kansainvälisen konferenssin valmisteluun liittyviä menoja, jotka nostivat kustannuksia kertaluonteisesti.

2.4.2 Stakesin maksullisen toiminnan kannattavuus

Sosiaali- ja terveysministeriön Stakesin maksullisista suoritteista antaman maksuasetuksen perusteella Stakesin maksulliset suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisesti. Talousarviossa vuodelle 2004 on asetettu tavoitteeksi, että maksullinen toiminta on kannattavaa.

Stakesin maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuosina 2002-2004

	Tulosalu- eet 2004 1 000 €	Ulko- maanavun yksikkö 2004 1 000 €	Yhteensä 2004 1 000 €	Yhteensä 2003 1 000 €	Yhteensä 2002 1 000 €
TUOTOT					
Maksullisen toiminnan myyntituotot	1 694	3 336	5 030	6 831	6 349
Maksullisen toiminnan muut tuotot	-1	-2	-3	-3	-206
Tuotot yhteensä	1 693	3 334	5 027	6 828	6 144
KUSTANNUKSET					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1	379	379	91	103
Henkilöstökustannukset	409	944	1 354	1 299	1 359
Vuokrat	38	97	135	156	119
Palvelujen ostot	693	1 057	1 750	1 872	1 995
Muut erilliskustannukset	125	679	804	2 660	2 107
Erilliskustannukset yhteensä	1 265	3 157	4 421	6 078	5 682
KÄYTTÖJÄÄMÄ	428	177	606	750	461
Tukitoimintojen kustannukset	200	158	358	372	418
Poistot	18	15	33	29	19
Korot	7	2	9	14	10
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	224	175	400	415	447
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 489	3 332	4 821	6 492	6 129
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)	204	2	206	336	15

Stakesin maksullinen toiminta tulosalueittain vuonna 2004

Liiketaloudelliset suoritteet	Palvelut 1 000 €	Hyvin- vointi 1 000 €	Tieto 1 000 €	Hallinto 1 000 €	Alue- ja kunta- palvelut 1 000 €	Ulko- maana- vun yksikkö 1 000 €	Stakes yhteensä 1 000 €	Stakes
								ilman Ulkom. yks. 1 000 €
TUOTOT								
Myyntituotot	260	246	796	24	368	3 336	5 030	1 694
Muut tuotot	0	0	-1	0	0	-2	-2	-1
Tuotot yhteensä	260	246	795	24	368	3 334	5 027	1 693
KUSTANNUKSET								
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1	-16	40	0	-24	379	379	-1
Henkilöstökustannukset	66	61	117	0	165	944	1 354	409
Vuokrat	3	4	2	9	21	97	135	38
Palvelujen ostot	103	106	434	1	50	1 057	1 750	693
Muut erilliskustannukset	38	16	36	0	35	679	804	125
Erilliskustannukset yhteensä	208	171	629	10	247	3 157	4 421	1 265
KÄYTTÖJÄÄMÄ	53	75	167	14	120	178	606	428
Osuus yhteiskustannuksista								
Tukitoimintojen kustannukset	31	34	68	0	67	158	358	200
Poistot	3	3	6	0	6	15	33	18
Korot	2	1	4	0	0	2	9	7
Osuudet yhteensä	36	37	78	0	73	175	400	224
KOKONAISKUSTANNUKSET	244	208	707	10	320	3 332	4 821	1 489
Ylijäämä (+) /alijäämä (-)	17	38	89	14	47	2	206	204

Stakesin maksullinen toiminta oli vuonna 2004 ylijäämäistä. Toiminnan tuotot vuonna 2004 olivat yhteensä 5,0 milj. € ja ne laskivat 26 % edelliseen vuoteen verrattuna. Samoin kokonaiskustannukset laskivat lähes samassa suhteessa. Näin ollen maksullisen toiminnan ylijäämä ei muuttunut merkittävästi, ollen nyt 4 % tuotoista (vuonna 2003 5 %). Vuonna 2004 kaikkien tulosalueiden ja -yksiköiden maksullisen toiminnan tulos oli ylijäämäinen. Tulosalueittain tarkasteltuna StakesTieto, Alue- ja kuntapalvelut ja Hyvinvointi tuottivat suurimmat ylijäämät. Maksullisen toiminnan hyvä tuloskehitys on saavutettu pitkäjänteisellä toiminnan tehostamisella ja seurannan parantamisella.

Stakesin maksullisen toiminnan tunnusluvut vuosina 2002-2004

Tunnusluku	Toteutunut	Toteutunut	Tavoite	Toteutunut
	2002	2003	2004	2004
	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
Tuotot	6 144	6 828	6 350	5 027
Erilliskustannukset	5 682	6 078	5 900	4 421
Käyttäjäämä	462	750	450	606
Käyttäjäämä % tuotoista	7,5 %	11,0 %	7,1 %	12,0 %
Tukitoimintojen kustannukset	418	372	420	358
Pääomakustannukset	29	43	30	42
Kokonaiskustannukset	6 129	6 492	6 350	4 821
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)	15	336	0	206
Yli-/Alijäämä % tuotoista	0 %	5 %	0 %	4 %
Tuotot % kustannuksista	100 %	105 %	100 %	104 %

Maksullisen toiminnan tuotot olivat 1,3 milj. € pienemmät kuin STM:n kanssa tehdyssä tulosso-
pimuksessa oli asetettu tavoitteeksi. Tulossopimusta tehtäessä tuottojen arvioitiin kuluva-
n ja aiempien toteutuman perusteella. Tavoitetta ei saavutettu, koska Stakesin Ulkomaanavun yksi-
kön tulokertymä jäi ennakoitua pienemmäksi. Tämä johtui pääasiassa yksikön koordinoimien
laajojen kansainvälisten projektien läpilaskutuksen pienentymisestä, millä ei ollut merkitystä
yksikön tai Stakesin tuloksen kannalta.

Stakesia koskevassa maksuasetuksessa on kymmenen eri tuoteryhmää. Stakes on omassa pro-
jektiseurannassa koonnut erityyppisten suoritteiden seurannan viiteen maksullista toimintaa tuo-
teryhmittäin kuvaavaan ryhmään: koulutustoiminta, konsultointi, tietopalvelut, muu maksullinen
palvelu ja maksulliset tuotteet. Näiden viiden ryhmän lisäksi on eroteltu tuoteryhmäkohtaista
käsittelyä varten maksulliset lehdet ja julkaisut.

Maksullinen toiminta tuoteryhmittäin vuonna 2004

	Tuotot yhteensä 1 000 €	Erilliskus- tannukset 1 000 €	Käyttöjäämä 1 000 €	Kokonaiskus- tannukset 1 000 €	Ylijäämä (+) Alijäämä (-) 1 000 €
Koulutus	267	136	130	154	112
Konsultointi	3 537	3 321	216	3 557	-20
Tietopalvelu	2	1	1	1	1
Muu maksullinen palvelu	422	531	-109	648	-226
Maksulliset tuotteet	157	217	-60	242	-85
Lehdet	110	107	3	107	3
Julkaisut	533	109	424	112	421
Yhteensä	5 027	4 421	606	4 821	206

Konsultointi, johon esimerkiksi koko ulkomaanavun yksikön toiminta sisältyy, muodostaa suu-
rimman ryhmän tuottojen ja kokonaiskustannusten perusteella. Sen tulos oli hieman alijäämäi-
nen vuonna 2004. Koulutus ja julkaisut ovat seuraavaksi merkittävimmät ryhmät. Koulutustoi-
minnan tuottoihin ja kustannuksiin on sisällytetty pääosaltaan seminaarien, messujen ja konfe-
rensseiden tuotot ja kustannukset. Julkaisutoiminnan hyvään myyntitulokseen vaikutti erityisesti
uuden Toimenpideluokituksen ja Varhaiskasvatussuunnitelma -oppaan ilmestyminen sekä ni-
mikkeiden määrä nousu.

2.4.3 Valtion mielisairaaloiden toiminta

Valtion mielisairaaloiden maksuttoman toiminnan kustannukset vuosina 2002-2004

	Vanha	Niuvanniemi		Yhteensä 2003 1 000 €	Yhteensä 2002 1 000 €
	Vaasa	2004	Yhteensä 2 004 1 000 €		
KUSTANNUKSET					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1		1	22	5
Henkilöstökustannukset	177	32	209	240	129
Vuokrat				5	5
Palvelujen ostot	40	69	109	108	69
Pääomakustannukset					
Muut kustannukset	30		30	6	38
Erilliskustannukset yhteensä	248	101	349	381	246
Osuus yhteiskustannuksista					
-pääomakustannukset				40	
-tukitoiminnot	11				13
-muut yhteiskustannukset				14	
Yhteiskustannukset yhteensä	11		11	54	13
KOKONAISKUSTANNUKSET	259	101	360	435	259

Valtion mielisairaaloista Niuvanniemen sairaala toimii Kuopin yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana, jossa annetaan oikeuspsykiatrian perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta sekä tehdään terveystieteellistä tutkimusta. Tieteellinen tutkimustoiminta on vakiinnuttanut asemansa tärkeänä painopistealueena myös Vanhan Vaasan sairaalassa. Valtion talousarviossa valtion mielisairaaloiden toimintamomentille osoitetulla määrärahalla katettiin kertomusvuonna osa yliopisto-opetuksesta ja tieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuneista kustannuksista sekä uuden palkkausjärjestelmän kehittämisestä aiheutuvia menoja.

Valtion mielisairaaloiden maksullinen toiminta

Sosiaali- ja terveysministeriön valtion mielisairaaloiden maksullisista suoritteista antaman maksuasetuksen perusteella mielisairaaloiden suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisesti. Valtion mielisairaalat rahoittavatkin toimintansa pääasiassa kunnilta perittäviltä hoitomaksuilla. Mielen-tilatutkimukset ovat myös sairaaloiden maksullista toimintaa. Mielen-tilatutkimuksista aiheutuvat kustannukset peritään lääninhallituksilta (momentti 33.06.26).

Niuvanniemen sairaalassa aikuisosastojen käyttöaste (96 %) toteutui tulossopimuksessa sovitusti ja nuoriso-osaston käyttöaste (86%) ylitti asetetun tavoitteen. Vanhan Vaasan sairaalan käyttöaste jäi tavoitetta (97 %) pienemmäksi ollen 93 %. Potilaiden sisäänotto pystyttiin pitämään hallittuna ja useamman hengen potilashuoneiden käyttöä voitiin rajoittaa arvioitua enemmän.

Valtion talousarviossa on asetettu kannattavuustavoitteeksi, että tuotoilla katetaan kustannukset ilman voiton tavoittelua. Vanhan Vaasan sairaalassa alennettiin hoitopäivähintoja marras-joulukuussa noin 6 %:lla ja sairaalan maksullinen toiminta saavuttikin kustannusvastaavuudelle asetetun kannattavuustavoitteen erinomaisesti kustannusvastaavuuden ollessa 100 %. Niuvanniemen sairaalan kustannusvastaavuus oli myös hyvällä tasolla eli 102 %.

Valtion mielisairaaloiden maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 2004

	Vanhan Vaasan sairaala 2004 1 000 €	Niuvan- niemen sairaala 2004 1 000 €	Yhteensä 2004 1 000 €	Yhteensä 2003 1 000 €	Yhteensä 2002 1 000 €
TUOTOT					
Myyntituotot	11 557	27 871	39 428	35 366	32 287
Muut tuotot	75	506	581	579	576
Tuotot yhteensä	11 632	28 377	40 009	35 945	32 863
KUSTANNUKSET					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 020	2 520	3 540	3 317	2 871
Henkilöstökustannukset	8 809	21 132	29 941	26 654	24 523
Vuokrat	749	2 198	2 947	2 636	2 413
Palvelujen ostot	796	1 386	2 182	2 032	2 050
Pääomakustannukset					346
Muut kustannukset	132	193	325	282	329
Erilliskustannukset yhteensä	11 506	27 429	38 935	34 921	32 532
KÄYTTÖJÄÄMÄ	126	948	1074	1024	
Tukitoimintojen osuus (Stakes)	20	20	40	35	
Poistot	88	296	384	364	
Käyttöomaisuuden korot	9	25	34	45	
Vaihto-omaisuuden korot	5	5	10	14	
Muut yhteiskustannukset	-10		-10	-14	
Yhteiskustannukset yhteensä	112	346	458	444	
KOKONAISKUSTANNUKSET	11 618	27 775	39 393	35 365	32 532
Ylijäämä/alijäämä	14	601	615	580	331

Valtion mielisairaaloiden maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko 2002 -2004

	2002 Toteutunut 1 000 €	2003 Toteutunut 1 000 €	2004 Tavoite 1 000 €	2004 Toteutunut 1 000 €	2003-2004 Muutos %
Tuotot	32 863	35 945	41 139	40 009	11
Kokonaiskustannukset	32 532	35 365	41 182	39 393	11
Ali- tai ylijäämä	331	580	-43	615	
Ali- tai ylijäämä % tuotoista	1,0	1,6	-0,1	1,5	
Tuotot % kustannuksista	101	102	100	102	

2.4.4 Valtion koulukotien toiminta

Valtion talousarviossa momentille 33.12.21 on valtion koulukotien toimintaan myönnetty 0,6 milj. €. Talousarviossa todetaan, että määrärahaa saa käyttää muun muassa koulukotien sisällölliseen kehittämiseen ja toiminnan tukemiseen sekä koulukotitoimintaan erikoistuvaan nuorisopsykiatriaan.

Koulukotien kustannusten seurantajärjestelmässä käynnistettiin vuoden 2003 aikana maksuttoman toiminnan seuranta, jota pyrittiin tarkentamaan vuoden 2004 aikana. Seuranta ei kaikilta osin ole vielä kattavaa eikä kustannuslaskennassa ole riittävästi kyetty huomioimaan esimerkiksi yhteiskustannusosuuksien jakamista myös maksuttomalle toiminnalle. Tämän vuoksi voidaan edelleen todeta, että maksullisen toiminnan kustannuksiin sisältyy jossain määrin eriä, jotka kuuluisivat maksuttoman toiminnan kustannuksiin. Tämä rasittaa maksullisen toiminnan tulosta. Seurannan ja kustannuslaskennan kehittämistä jatketaan vuoden 2005 aikana.

Valtion koulukotien maksuttoman toiminnan kustannukset vuonna 2004

	Harviala	Kasvun yhteisöt	Lagmansgården	Liminka	Sippola	Vuorela	Yhteensä
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
KUSTANNUKSET							
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat		1				6	8
- Henkilöstökustannukset		65	39	26	24	11	165
- Vuokrat							
- Palvelujen ostot		23		5	17	2	47
- Matkat					2		2
- Muut erilliskustannukset				2			
Erilliskustannukset yhteensä		90	39	33	43	19	222
KÄYTTÖJÄÄMÄ							
Tukitoimintojen osuus (Stakes)							
- Poistot		1					1
- Käyttöomaisuuden korot							
- Vaihto-omaisuuden korot							
- Muut yhteiskustannukset							
yhteiskustannukset yhteensä							1
KOKONAISKUSTANNUKSET		91	39	33	43	19	223

Sosiaali- ja terveysministeriön valtion koulukotien maksullisista suoritteista antaman asetuksen mukaan valtion koulukotien suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisesti. Koulukotien toiminta rahoitetaan pääasiassa kuntien maksamilla hoitopäiväkorvauksilla ja koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoiminnan piiriin kuuluva toiminta rahoitetaan opetushallituksen momentilta. Opetushallituksen rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetusministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa vuosittain.

Valtion koulukotien toiminta vuonna 2004 oli alijäämäistä. Tämä johtui ennakoimattomista muutoksista hoito- ja koulupaikkojen käyttöasteessa. Koulukodit eivät itse juurikaan voi vaikuttaa siihen, missä määrin kunnat lähettävät niihin oppilaita. Käyttöasteen lasku näkyy välittömästi kertyvissä tuotoissa, mutta kustannusten sopeuttaminen käyttöasteen laskuun ei kuitenkaan onnistu samalla tavalla, koska suuri osa kustannuksista (vuokrat, henkilöstömenot yms.) ovat

tarkastelulla aikavälillä käytännössä kiinteitä. Koulukotien maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat noin 10 % ja kustannukset noin 11 %.

Valtion koulukotien maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuosina 2002-2004

	1 000,00 €	2002	2003	2004
TUOTOT				
- myyntituotot		11 594	12 242	13 457
- muut tuotot		328	292	316
- opetushallituksen osuus		1 793	1 821	2 031
TUOTOT YHTEENSÄ		13 715	14 355	15 804
KUSTANNUKSET				
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat		1 088	1 048	1 229
- Henkilöstökustannukset		9 029	9 882	11 082
- Matkat		253	283	281
- Vuokrat		1 626	1 646	1 734
- Palvelujen ostot		1 109	1 028	1 124
- Muut erilliskustannukset		348	283	308
Erilliskustannukset yhteensä		13 454	14 169	15 758
KÄYTTÖJÄÄMÄ		261	186	45
Tukitoimintojen osuus (Stakes)			100	115
- Poistot		332	285	253
- Korot		61	49	33
Yhteiskustannukset yhteensä		393	433	401
KOKONAISKUSTANNUKSET YHTEENSÄ		13 847	14 602	16 159
<i>Yli-/Alijäämä</i>		-132	-247	-355

Valtion koulukotien maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat 2004

1 000 €	Harviaala	Kasvun yhteisöt	Lagmansgården	Liminka	Sippola	Vuorela	Koulukodit yht.
TUOTOT							
- myyntituotot	977	4 336	1 221	2 885	2 084	1 955	13 457
- muut tuotot	4	60	13	125	60	54	316
- oph:n osuus	202	678	196	336	344	274	2 031
TUOTOT YHTEENSÄ	1 182	5 074	1 430	3 346	2 488	2 283	15 804
KUSTANNUKSET							
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat	114	372	130	256	212	145	1 229
- Henkilöstökustannukset	763	3 640	1 132	2 324	1 568	1 655	11 082
- Matkat	22	87	33	89	24	26	281
- Vuokrat	124	571	106	412	254	268	1 734
- Palvelujen ostot	95	319	90	308	203	109	1 124
- Muut erilliskustannukset	17	118	24	67	44	38	308
Erilliskustannukset yhteensä	1 134	5 107	1 515	3 455	2 305	2 242	15 758
KÄYTTÖJÄÄMÄ	48	-33	-86	-108	183	41	45
- Tukitoimintojen osuus (Stakes)	19	19	19	19	19	19	115
- Poistot	25	81	26	61	25	36	253
- Käyttöomaisuuden korot	6	11	3	7	3	4	33
- Vaihto-omaisuuden korot							
- Muut yhteiskustannukset							
Yhteiskustannukset yhteensä	50	112	48	86	47	59	401
KOKONAISKUSTANNUKSET YHTEENSÄ	1 184	5 218	1 563	3 542	2 352	2 301	16 159
Yli-/Alijäämä	-1	-145	-134	-195	136	-17	-355

Valtion koulukotien maksullisen toiminnan tunnusluvut vuosina 2002 - 2004

	2002	2003	2004	2004	2003-2004
	Toteutunut	Toteutunut	Tavoite	Toteutunut	Muutos-%
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	
Tuotot	*)13 715	*)14 355	15 141	*)15804	10
Kokonaiskustannukset	13 847	14 602	15 167	16 159	11
Ali- tai ylijäämä	-132	-247	-26	-335	
Ali- tai ylijäämä % tuotoista	-1	-2	-0	-2	
Tuotot % kustannuksista	99	98	100	98	

*) Sisältää opetushallituksen rahoitusosuuden

2.5 Tuotokset ja laadunhallinta

Stakesin asiantuntijoilla on vuosittain STM:n työryhmissä puheenjohtajuuksia, jäsenyyksiä ja sihteeritehtäviä noin 200 kappaletta. Lisäksi Stakesin asiantuntijat palvelevat runsaasti myös muuta valtionhallintoa (eri ministeriöitä, neuvottelukuntia, työryhmiä) vastaavanlaisissa tehtävissä, joita vuosittain on runsas 100. Muulle valtionhallinnolle annetaan myös konsultointipalveluja maksullisena toimintana. Lisäksi Stakesin henkilökuntaa kuullaan asiantuntijana STM:n toiminnassa, muussa valtionhallinnossa ja Eduskunnassa. Stakes antaa vuosittain 50-70 lausuntoa, joista suuri osa on STM:n pyytämiä, mutta myös muun keskushallinnon osuus on merkittävä.

Asiantuntemuksen käyttöä vuosina 2000-2004 kuvaavat seuraavat luvut, jotka perustuvat henkilöstön suoriterekisteriin tekemiin ilmoituksiin.

Osallistuminen kansalliseen sosiaali- ja terveystalitiikkaan					
	2000	2001	2002	2003	2004
Toiminta STM:n asettamissa työryhmissä ym.					
- Puheenjohtajuus	10	11	15	13	7
- Jäsenyys	101	105	138	111	108
- Sihteerisyys	14	25	21	20	13
- Asiantuntijana kuuleminen	41	29	31	37	56
Toiminta muun valtiorhallinnon asettamissa työryhmissä ym.					
- Puheenjohtajuus	10	8	7	8	2
- Jäsenyys	102	100	115	98	103
- Sihteerisyys	4	8	1	2	1
- Konsultointi (päiviä)	41	23	13	12	16
Kuultavana eduskunnassa	23	20	28	20	17

Osallistuminen kunnalliseen sosiaali- ja terveystalitiikkaan					
	2000	2001	2002	2003	2004
Konsultointi kunnille ja kuntayhtymille (päiviä)	66	343	390	322	441
Asiantuntija ja projektiryhmätapaamiset	39	103	247	189	205
Projekteihin ja tilastoihin liit- tyvä koulutus					
- Päiviä	41	133	157	137	182
- Osallistujia	1 264	984	3 324	3 727	3 552

Stakesin henkilöstön kotimaiset ja kansainväliset asiantuntijatehtävät					
	2000	2001	2002	2003	2004
Toiminta komiteoissa, toimikunnissa, työryhmissä ja projekteissa (puheenjohtajuudet, jäsenyydet lkm)					
<i>Kansainväliset</i>	218	125	140	126	130
<i>Kotimaiset</i>	652	614	736	678	680
Toiminta seminaareissa ja asiantuntijakokouksissa (valmistelu, toimihenk. toimiminen, esiintymiset lkm)					
<i>Kansainväliset</i>	1 006	671	558	535	606
<i>Kotimaiset</i>	1 170	1 663	1 673	1 731	1 873

Stakesin henkilöstön muut asiantuntijatehtävät					
	2000	2001	2002	2003	2004
Akateemiset asiantuntijatehtävät					
Vastaväitökset, esitarkastukset, tarkastukset	37	20	24	20	32
Opinnäytteitä ohjauksessa (opinnäyte hyv.)	23	10	18	16	19
Refereelausunnot	301	139	126	253	156
Muut akat. toimeksiannot ¹	130	239	432	537	122
Muut asiantuntijana kuulemiset ²	1 064	963	1 116	870	899
¹ Sis. mm. lausunnot professorin ja dosentin pätevydestä sekä tieteellisten tutkimussuunnitelmien arvioinnit.					
² Sisältää mm. Stakesin henkilöstön esiintymisen tiedotusvälineissä					

Vuosina 1994-2004 Stakesin henkilöstön julkaisutoimintaa kuvaavat julkaisurekisteristä poimitut luvut olivat seuraavat.

Henkilöstön julkaisut	2000	2001	2002	2003	2004
Kirjat	125	144	124	161	179
Toimitetut teokset	31	30	29	20	43
Artikkelit toimitetuissa teoksissa	130	69	126	67	75
Artikkelit tieteellisissä julkaisusarjoissa	150	128	116	152	67
Artikkelit ammatillisissa lehdissä	189	141	138	148	175
Artikkelit muissa lehdissä	29	37	37	19	11
Muu julkaistu kirjallinen toiminta	79	66	55	102	68
Kokouksesitelmät, abstraktit ja posterit kokousjulkaisuissa	183	165	104	72	77
Elektroniset julkaisut	25	12	3	7	10

Stakesin maksullinen toiminta koostuu aiempien vuosien tapaan pääosin konsultoinnista, julkaisujen ja luokitusten myynnistä, tilastojen ja rekistereiden erillisselvityksistä sekä muusta asiakaskohtaisesta erillispalvelusta.

Koulutus ja konsultointi

Koulutuspalveluja Stakes tuotti yhteensä 261 (vuonna 2003 220) koulutuspäivää, jotka koostuivat 189 koulutuspäivästä ja 358 luennosta.

Stakesin maksullinen konsultointitoiminta painottui laajoihin konsultointiprojekteihin, joista ulkomaanavun yksikön keskeisimpiä on kuvattu kansainvälistä yhteistyötä koskevassa kohdassa. Konsulttipäiviä tuotettiin kertomusvuonna 491 (394) päivää, joka ei sisällä ulkomaanavun yksikön projekteja. Tutkimuslupia ja tietosuojalausuntoja käsiteltiin 78 (103).

Yhteiskuntapoliittiset lehdet

Yhteiskuntapolitiikka-lehti (YP) ilmestyi suunnitelmien mukaisesti kuusi kertaa ja yhteispohjoismainen Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift (NAT) myös kuusi kertaa, joista yksi oli englanninkielinen Supplement. Yhteiskuntapolitiikan levikki oli noin 2 300, josta maksullisia tilaajia oli 1 400. Yhteispohjoismaisen päihdealan tiedelehden Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift:n (NAT) levikki oli 1 300, josta maksullisia tilaajia oli noin 700. Dialogi -lehti ilmestyi yhdeksän kertaa, joista yksi numero oli englanninkielinen. Lehden kokonaissivumäärä oli 544 ja levikki 30 000.

Julkaisutuotanto

Vuonna 2004 julkaistiin Stakesin sarjoissa ja erillisjulkaisuina yhteensä 47 kirjaa ja 37 monistetta. Kirjojen laatua ja vaikuttavuutta kehitettiin edelleen kiinnittämällä huomiota niiden luettavuuteen ja ymmärrettävyyteen. Julkaisumyynnin kannalta vuosi 2004 oli erittäin hyvä. Keskitetyn julkaisumyynnin kautta myytiin yhteensä 23 107 julkaisuja ja julkaisumyynnin tulot olivat 533 000 euroa.

Stakesin julkaisutuotanto ja levikki				
	2001	2002	2003	2004
<i>Painettuja nimikkeitä</i>				
Tutkimuksia	7	6	5	17
Raportteja	6	6	7	10
Oppaita	6	7	3	2
Tilastoja (SVT)	3	4	5	3
Ohjeita ja luokituksia	3	2	4	4
Taskutieto				5
Muuta	6	3	6	6
Yhteensä	28	28	30	47
<i>Monisteita</i>				
Aiheita	31	30	29	32
Themes	4	4	3	3
Tilastoraportteja	8	5	2	2
Yhteensä	43	29	34	37
Myytyjä julkaisuja, kpl	19 313	22 335	17 647	23 107
Myynti 1 000 euroa	315	384	335	533
Kestotilaaajia 31.12.2004	272	163	150	145
<i>Ilmaisjakelu</i>				
- perusjakelu, kpl	4 386	4 284	4 265	6364
- muu ilmaisjakelu, kpl	5 662	4 548	4 798	5883

Hyvään myyntitulokseen vaikutti erityisesti uuden Toimenpideluokituksen ja Varhaiskasvatussuunnitelma -oppaan ilmestyminen. Julkaisujen myyntitulot sekä ilmestyneiden nimikkeiden määrä nousivat selvästi vuodesta 2003.

Messut ja konferenssit

Sosiaali- ja terveysalan suurin valtakunnallinen koulutus-, tiedotus- ja messutapahtuma, TERVE-SOS, järjestettiin Espoossa 25. - 26.5.2004. Tapahtuman kautta Stakes esitteli tutkimus- ja kehittämistoimintaansa sekä tietovarantojaan sosiaali- ja terveysalan toimijoille. Tapahtumaan osallistui sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, luottamushenkilöitä, päättäjiä, tutkijoita ja opiskelijoita. Tapahtuman teemana oli 'Luova kunta – laadukkaat palvelut'. Koulutustapahtumaan osallistui reilut 1 400 ihmistä ja messuilla kävi yli 6 000 vierailijaa. Lisäksi Stakes osallistui useiden messuosastojen toteuttamiseen kansallisissa ja kansainvälisissä tapahtumissa. Stakes osallistui myös tammikuussa 2005 järjestetyn WHO-EURO ministeritason mielenterveyskonferenssin järjestämiseen yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Stakesin alaiset valtion laitokset

Stakesin alaisuudessa on kaksi valtion mielisairaalaa ja kuusi koulukotia, jotka solmivat tulosopimuksen Stakesin kanssa. Stakesin alaisten laitosten lukumäärässä tai rakenteessa ei tapahtunut muutoksia toimintavuonna.

Valtion kahden mielisairaalan toiminnan tarkoituksena on tuottaa oikeuspsykiatrian erikoisalan palveluja koko maata varten. Sairaaloissa hoidetaan kriminaalipotilaita sekä erityisen vaarallisia ja/tai vaikeahoitoisia psykiatrisia potilaita ja suoritetaan mielentilatutkimuksia. Tämän lisäksi Niuvanniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana, jonka tarkoituksena on huolehtia oikeuspsykiatrian suppean erikoisalan perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta sekä tehdä alan tieteellistä tutkimustyötä.

Valtion koulukoteja on kuusi, ja niissä annetaan kasvatusta, hoitoa ja peruskouluopetusta tai ammatillista koulutusta sellaisille lastensuojelulain perusteella sosiaalilautakunnan huostaan otetuille lapsille, joita ei voida tarkoituksenmukaisesti kasvattaa ja hoitaa perhehoidossa, lastenkodissa tai muussa lastensuojelulaitoksessa ja jotka eivät sairautensa tai vammaisuutensa vuoksi tarvitse muualla annettavaa hoitoa. (A valtion koulukodeista (796/78 2.). Koulukodeissa voidaan järjestää myös lastensuojelulain mukaista avohuoltoa ja jälkihuoltoa sekä mielenterveyslaissa (1116/90) tarkoitettuja mielenterveyspalveluja lukuun ottamatta tahdosta riippumatonta hoitoa (A valtion koulukodeista, 2.). Koulukodit on tarkoitettu esimurrosikäisille ja murrosikäisille lapsille.

Stakesin alaisten valtion laitosten toimintaa kuvaavat luvut vuosilta 2002-2004 olivat seuraavat:

Stakesin alaiset valtion laitokset										
Laitos	Henkilöstö			Paikkaluku			Hoitopäivien lukumäärä			Muutos %
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004	
Mielisairaalat										
Niuvanniemen sairaala (htv)	506	523	570	284	284	296	100 594	100 871	103 511	3
Vanhan Vaasan sairaala (htv)	198	205	226	130	147*	147	47 453	48 186	49 722	3
Yhteensä	704	728	796	414	431	443	148 047	149 057	153 233	3
Koulukodit										
Harvialan koulukoti	19	20	20	15	15	15	5 872	6 365	6 267	-2
Kasvun yhteisöt	93	97	98	54	54	54	19 371	20 368	20 767	2
Lagmansgårdenin koulukoti	19	19	19	15	15	15	7 156	9 603	8 588	-11
Limingan koulutuskeskus	54,5	53,5	58	38	34	35	13 856	15 342	18 585	21
Sippolan koulukoti	37	39	44	30	30	34	11 716	11 975	12 395	4
Vuorelan koulukoti	38	38	38	25	24	23	12 362	12 231	12 408	1
Yhteensä	260,5	266,5	277	177	172	176	70 333	75 884	79 010	4

* Vanhan Vaasan sairaalan paikkaluku 1.8.2003 alkaen 147

Vuoden 2004 aikana valtion koulukotien käyttöaste on pysynyt korkeana kaikissa koulukodeissa. Oppilaille on aikaisempaa enemmän vaikeita psyykkisiä ja käyttäytymisongelmia, jonka vuoksi on perustettu erityisen huolenpidon yksiköitä. Vuoden aikana oppilaita oli kaikkiaan 284,

joista tyttöjä 95 ja poikia 189. Maahanmuuttajatausta oli 8.4 %:lla. Koulukodeissa aloitettiin yhteinen laadunhallintaprojekti (LAAVU), jonka tavoitteena on kehittää koulukotien laatua ja profiloitumista palveluntuottajina. Stakes asetti uuteen palkkausjärjestelmään siirtymistä varten työryhmän, johon osallistui luottamushenkilöitä ja eri ammattiryhmien edustajia kaikista koulukodeista. Koulukotien henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutusta tuettiin mm. mielenterveyskysymyksiin liittyen, ja työntekijöitä osallistui Stakesin järjestämään seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten ja nuorten hyväksikäyttäjien koulutusprojektiin. Tampereen yliopiston kanssa toteutetusta kolmiosaisesta tutkimuksesta julkaistiin kaksi osaa, joissa selvitettiin koulukotitoiminnan vaikutusta nuoriin ja nuorten selviytymistä koulukodin jälkeen.

Valtion mielisairaaloiden yhteinen sairaansijamäärä oli kertomusvuoden lopussa 443: Niuvanniemen sairaalassa oli 296 ja Vanhan Vaasan sairaalassa 147 paikkaa. Vanhan Vaasan sairaalan laskutettuja hoito- ja tutkimuspäiviä kertyi yhteensä 49 692, eli 2 358 suunniteltua vähemmän. Suoritteiden määrä kuitenkin nousi edellisvuodesta yhteensä 1 506 päivää eli 3,1 %, koska vuokratilojen käyttöönoton myötä lisääntyneet potilaspaikat olivat vuonna 2003 käytössä vain osan vuotta. Sairaalan käyttöaste oli 92,61 %. Potilaiden sisäänottoa pystyttiin pitämään hallittuna ja useamman hengen potilashuoneiden käyttöä voitiin rajoittaa arvioitua enemmän. Niuvanniemen sairaalassa toiminnalle asetetut määrälliset kokonaistavoitteet ylitettiin, asetetusta tavoitteesta jäätiin vain tehtyjen mielentilatutkimusten osalta. Toteutuneiden hoitopäivien lukumäärä oli 767 päivää eli 0,8 % tulossopimuksessa arvioitua suurempi. Mielentilatutkimuspäivien osalta toteutuma oli 959 päivää eli 28 % tulossopimuksessa arvioitua pienempi. Laskutettuja hoito- ja tutkimuspäiviä kertyi yhteensä 103 186, eli vain 0,2 % suunniteltua vähemmän. Sairaalan käyttöaste oli 95,25.

Mielentilatutkimuspotilaiden lukumäärä oli hieman ennakoitua pienempi, sillä Niuvanniemessä tutkimuksia tehtiin 52 tavoitteena olleen 62 sijasta. Vanhan Vaasan sairaalassa tehtiin tavoitteen mukaisesti 30 mielentilatutkimusta.

Mielisairaaloiden henkilötyövuosien ja hoitopäivien kasvu selittyy lähinnä kapasiteetin kasvulla. Niuvanniemen sairaalassa aloitti 19.1.2004 toimintansa vaarallisten ja vaikeahoitoisten alaikäisten psykiatristen potilaiden 12-paikkainen hoitoyksikkö. Lisäksi Vanhan Vaasan sairaalan 17 sairaalasijalla 1.8.2003 lisääntynyt kapasiteetti oli vuonna 2004 täysimääräisesti käytössä. Molempien valtion mielisairaaloiden tulostavoitteet saavutettiin tulossopimuksessa osoitettujen resurssien puitteissa.

3 Tilinpäätöslaskelmien analyysi

3.1 Tilinpäätöslaskelmat

TILIVIRASTON TUOTTO- JA KULULASKELMA

	01.01.2004 - 31.12.2004		01.01.2003 - 31.12.2003	
Toiminnan tuotot				
Maksullisen toiminnan tuotot	57 911 004,04		54 448 168,68	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	744 974,17		701 819,38	
Muut toiminnan tuotot	<u>10 893 729,39</u>	69 549 707,60	<u>10 752 853,32</u>	65 902 841,38
Toiminnan kulut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	5 773 063,93		5 258 694,90	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	1 260,35		-13 871,54	
Henkilöstökulut	63 428 805,23		56 801 783,21	
Vuokrat	7 627 225,88		7 089 945,31	
Palvelujen ostot	9 902 421,14		9 784 382,46	
Muut kulut	2 448 621,37		2 640 607,55	
Valmisteverastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-21 889,32		-78 299,84	
Poistot	1 435 727,00		1 411 744,00	
Sisäiset kulut	<u>771 506,22</u>	<u>-91 366 741,80</u>	<u>775 705,65</u>	<u>-83 670 691,70</u>
Jäämä I		-21 817 034,20		-17 767 850,32
Rahoitustuotot ja -kulut				
Rahoitustuotot	25 835,25		11 659,91	
Rahoituskulut	<u>382,04</u>	25 453,21	<u>167,91</u>	11 492,00
Satunnaiset tuotot ja kulut				
Satunnaiset tuotot	7 622,95		9 030,85	
Satunnaiset kulut	<u>895,75</u>	<u>6 727,20</u>	<u>3 530,39</u>	<u>5 500,46</u>
Jäämä II		-21 784 853,79		-17 750 857,86
Siirtotalouden tuotot ja kulut				
Tuotot:				
Kunnilta	20 246,39		15 114,33	
Kuntayhtymiltä	6 779,14		7 585,52	
Muut	<u>1 969,22</u>	28 994,75	<u>2 495,21</u>	25 195,06
Kulut:				
Kunnille	2 753 830,78		3 113 129,62	
Kuntayhtymille	346 103,69		403 323,41	
Elinkeinoelämälle	501 584,52		800 359,78	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	836 492,76		800 584,01	
Kotitalouksille	395 103,51		351 517,12	
Ulkomaille	<u>446 452,42</u>	<u>-5 279 567,68</u>	<u>2 120 643,25</u>	<u>-7 589 557,19</u>
Jäämä III		-27 035 426,72		-25 315 219,99
Tuotot veroista ja pakollista maksuista				
Perityt arvonlisäverot	637 316,00		506 894,19	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>4 237 281,08</u>	<u>-3 599 965,08</u>	<u>4 118 821,09</u>	<u>-3 611 926,90</u>
Tilikauden kulujäämä		<u>-30 635 391,80</u>		<u>-28 927 146,89</u>

TILIVIRASTON TASE

31.12.2004

31.12.2003

VASTAAVAA**KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET**

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet	494 239,58		435 209,16	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>125 875,92</u>	620 115,50	<u>19 799,92</u>	455 009,08

Aineelliset hyödykkeet

Rakennelmat	19 050,80		21 464,29	
Koneet ja laitteet	3 244 260,61		3 581 723,26	
Kalusteet	178 049,77		177 316,79	
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>8 000,00</u>	3 449 361,18	<u>9 410,00</u>	3 789 914,34

Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset

Käyttöomaisuusarvopaperit	<u>29 843,77</u>	<u>29 843,77</u>	<u>29 843,77</u>	<u>29 843,77</u>
---------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ

4 099 320,45

4 274 767,19

VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS

Vaihto-omaisuus

Aineet ja tarvikkeet	136 530,18		134 603,86	
Keskeneräinen tuotanto	35 340,88		25 609,28	
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>394 122,89</u>	565 993,95	<u>385 151,84</u>	545 364,98

Lyhytaikaiset saamiset

Myyntisaamiset	9 019 547,91		10 615 354,99	
Siirtosaamiset	25 746,88		154,44	
Muut lyhytaikaiset saamiset	68 502,58		37 485,53	
Ennakkomaksut	<u>32 982,04</u>	9 146 779,41	<u>42 504,41</u>	10 695 499,37

Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat

Kassatilit	48 955,50		7 964,11	
Muut pankkitilit	52 734,50		404 650,79	
Muut rahat ja pankkisaamiset	2 504,21		2 465,23	
Sisäisen rahaliikkeen tilit	<u>0,00</u>	<u>104 194,21</u>	<u>-13 224,57</u>	<u>401 855,56</u>

VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ9 816 967,5711 642 719,91**VASTAAVAA YHTEENSÄ**13 916 288,0215 917 487,10**VASTATTAVAA****OMA PÄÄOMA**

Valtion pääoma

Valtion pääoma 01.01.1998	749 937,98		749 937,98	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	1 145 665,15		-1 277 531,29	
Pääoman siirrot	28 291 797,78		31 350 343,33	
Tilikauden kulujäämä	<u>-30 635 391,80</u>	-447 990,89	<u>-28 927 146,89</u>	1 895 603,13

Rahastojen pääomat

Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	<u>2 504,21</u>	2 504,21	<u>2 465,23</u>	2 465,23
--	-----------------	----------	-----------------	----------

VIERAS PÄÄOMA

Lyhytaikainen

Saadut ennakot	742 483,18		800 018,20	
Ostovelat	2 436 669,67		2 236 463,76	
Tilivirastojen väliset tilitykset	1 497 364,45		1 331 739,76	
Edelleen tilittävät erät	1 527 357,30		1 582 755,80	
Siirtovelat	7 926 093,22		7 005 083,82	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>231 806,88</u>	<u>14 361 774,70</u>	<u>1 063 357,40</u>	<u>14 019 418,74</u>

VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ14 361 774,7014 019 418,74**VASTATTAVAA YHTEENSÄ**13 916 288,0215 917 487,10

TILIVIRASTON TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMA 1.1. - 31.12.2004

		Tilinpäätös 2003	Talousarvio 2004	Tilinpäätös 2004	Vertailu talousarvio/ tilinpäätös
Tuloarviotilit					
11.04.01	Arvonlisäverotulot	367 892,60	436 878,93	436 878,93	0,00
12.33.99	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	70 858,42	524,76	524,76	0,00
12.39.04	Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	819 383,25	829 120,24	829 120,24	0,00
12.39.10	Muut sekalaiset tulot	16 847,83	2 381,60	2 381,60	0,00
13.03.01	Osinkotulot	850,00	1 192,00	1 192,00	0,00
Tuloarviotilit yhteensä		1 275 832,10	1 270 097,53	1 270 097,53	0,00

Menoarviotilit

24.01.19	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	0,00	11 422,29	11 422,29	0,00
24.01.19.3	Lähialueyhteistyön arvonlisäveromenot	0,00	11 422,29	11 422,29	0,00
24.50.66	Lähialueyhteistyö (S3V)	465 000,00	540 000,00	540 000,00	0,00
28.01.19	Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	31,57	0,00	0,00	0,00
28.81.24	Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (A)	9 018,54	0,00	0,00	0,00
28.81.24.2	Lähialueyhteistyö	9 018,54	0,00	0,00	0,00
29.01.19	Opetusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	66 169,65	71 869,11	71 869,11	0,00
29.88.50	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (S3V)	773 566,00	1 250 507,00	1 250 507,00	0,00
32.10.19	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	66,82	91,05	91,05	0,00
33.01.19	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	3 887 164,51	3 923 343,40	3 923 343,40	0,00
33.02.21	Toimintamenot (S2V) Stakes	21 045 000,00	21 823 600,00	21 823 600,00	0,00
33.02.21.1	Toimintamenot	21 045 000,00	21 823 600,00	21 823 600,00	0,00
33.02.21.2	Maksullinen toiminta	0,00	0,00	0,00	0,00
33.12.21	Toimintamenot (S2V) koulukodit	588 000,00	588 000,00	588 000,00	0,00
33.14.21	Toimintamenot (S2V) mielisairaalat	-193 134,26	607 000,00	204 283,62	402 716,38
33.23.30	Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (A)	2 614 976,82	2 750 000,00	2 498 673,74	251 326,26
34.06.02	Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (A)	80 150,67	0,00	0,00	0,00
34.06.02.1	Palkkaukset	80 150,67	0,00	0,00	0,00
34.06.29	Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (A)	0,00	40 545,72	40 545,72	0,00
34.06.29.2	Työllistäminen valtionhallintoon	0,00	40 545,72	40 545,72	0,00
34.06.29.2.1	Palkkaukset	0,00	40 545,72	40 545,72	0,00
Menoarviotilit yhteensä		29 336 010,32	31 606 378,57	30 952 335,93	654 042,64

Tilikauden alijäämä

28 060 178,22

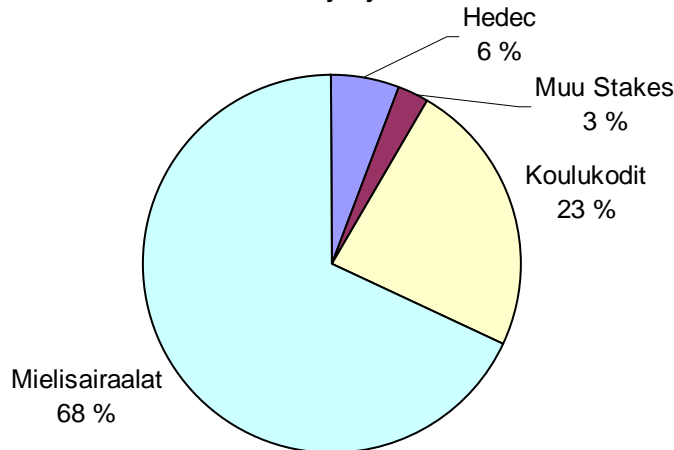
29 682 238,40

3.2 Tilinpäätöksen laskelmien tarkastelu

Tuotto- ja kululaskelma

Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi yhteensä 57,9 milj. €. Tuotot kasvoivat 6 % vuoteen 2003 verrattuna. Stakesin maksullisen toiminnan tuotot vähenivät 26 %, koulukotien tuotot kasvoivat 10 % ja sairaaloiden 12 %.

Maksullisen toiminnan tuottojen jakautuminen tilivirastossa

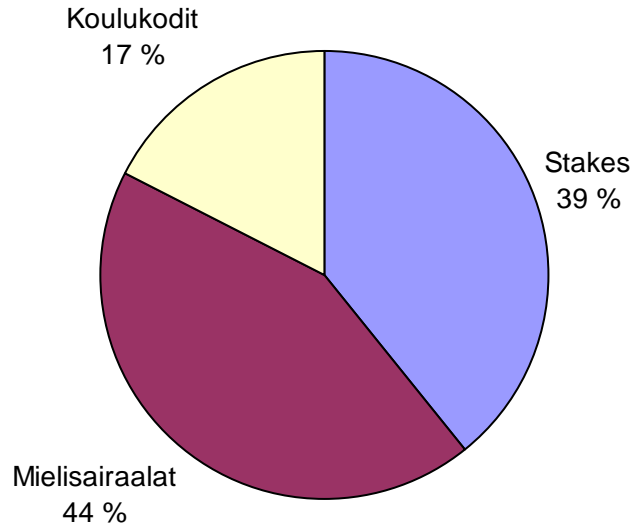
Stakesin maksullisen toiminnan tuottojen väheneminen selittyy lähinnä Hedecin maksullisen toiminnan kehityksellä. Hedecin tuotot vähenivät 39 % vuoteen 2003 verrattuna. Tuottojen väheneminen johtui pääasiassa yksikön koordinoimien laajojen kansainvälisten projektien läpilas-kutuksen pienentymisestä, millä ei ollut merkitystä yksikön tai Stakesin tuloksen kannalta. liitty. Stakesin muiden tulosalueiden ja -yksiköiden maksullisen toiminnan tuotot sen sijaan kasvoivat 23 % vuoteen 2003 verrattuna.

Mielisairaaloitten maksullisen toiminnan tuottojen voimakas kasvu selittyy lähinnä kapasiteetin kasvulla. Niuvanniemen sairaalassa aloitti 19.1.2004 toimintansa vaarallisten ja vaikeahoitoisten alaikäisten psykiatristen potilaiden 12-paikkainen hoitoyksikkö. Lisäksi Vanhan Vaasan sairaalan 17 sairaalasijalla 1.8.2003 lisääntynyt kapasiteetti oli vuonna 2004 täysimääräisesti käytössä. Kokonaisuudessaan laskutettujen hoitopäivien ja mielentilatutkimuspäivien määrä nousi mielisairaaloissa 2,8 % edelliseen vuoteen verrattuna. Koulukodeissa tuottojen kasvu selittyy toisaalta joissain koulukodeissa toteutuneella suoritteiden lisääntymisellä ja toisaalta kustannustason nousun aiheuttamilla hintojen korotuksilla.

Muut toiminnan tuotot muodostuvat pääosin (99 %) yhteistoiminnan tuotoista, joista 80 % kertyi valtion virastoilta ja laitoksilta.

Toiminnan kulut kasvoivat 7,7 milj. € eli 9 %. Stakesin toiminnan kulut kasvoivat 7 %, mielisairaaloitten 11 % ja koulukotien 10 %.

Toiminnan kulujen jakautuminen tilivirastossa vuonna 2004

Toiminnan kulujen kasvu selitty lähinnä henkilöstökulujen kasvulla. Henkilöstökulut kasvoivat 12 % vuoteen 2003 verrattuna. Stakesissa otettiin 1.7.2004 käyttöön uusi palkkausjärjestelmä, jonka kustannusvaikutus vuonna 2004 oli 1,8 %. Lisäksi koko tilivirastossa kustannuksia nostivat 1.3.2004 tullut yleiskorotus, lisääntynyt henkilöstömäärä sekä työnantajan eläkemaksuprosentin nousu. Stakesissa ja mielisairaaloissa henkilöstökulut kasvoivat 12 % ja koulukodeissa 11 %. Mielisairaaloissa henkilöstömäärä kasvoi lähinnä Niuvanniemeen ja Vanhaan Vaasaan vuoden 2003 loppupuolella ja 2004 alussa avattujen uusien osastojen tähden.

Vuokrat kasvoivat 8 % vuodesta 2003. Stakesissa ja koulukodeissa kasvu oli 5 prosentin luokkaa. Sairaaloissa vuokrat nousivat 12 %. Tämä selittyy Niuvanniemeen tammikuussa 2004 avatun vaikeahoitoisten nuorten ja lasten osaston sekä Vanhaan Vaasaan kesällä 2003 avatun uuden osaston vuokrilla.

Tase

Aineellisten hyödykkeiden tasearvo laski 9 % koko tiliviraston tasolla. Vuoden 2004 aikana investointien määrä erityisesti Stakesissa oli vähäisempää aikaisempiin vuosiin verrattuna. Stakesissa tilanteeseen vaikutti uusien toimitilojen varustelu vuoden 2002 aikana, jolloin merkittäviä investointeja infrastruktuuriin ei vuonna 2004 tarvittu. Lisäksi henkilöstökustannusten voimakas kasvu vähensi mahdollisuuksia merkittävien investointien tekemiseen.

Myyntisaamiset vähenivät 15 % verrattuna edelliseen tilinpäätökseen. Stakesin osuus myyntisaamisista on 5,5 milj. € ja suurimmat saatavat on sosiaali- ja terveysministeriöltä, yhteensä 2,9 milj. €. Hedecin ulkomailla toteuttamien suurien hankkeiden osalta siirryttiin käytäntöön, jossa tileiltä nostetut varat kirjataan kassatilille ja vasta menon todellisuudessa syntyessä menoksi. Tästä johtuen kassatilillä olevien saldojen määrä kasvoi voimakkaasti. Taseessa muilla pankkitileillä 31.12.2004 oleva saldo on lähinnä Hedecin projektien käytössä Lesothossa ja Venäjällä olevilla pankkitileillä olevaa saldoa. Saldojen pieneneminen edelliseen tilinpäätökseen verrattuna johtuu siitä, että Namibiassa toteutettu laaja projekti on loppumassa

Ostovelkojen määrä kasvoi 9 %. Siirtovelkojen määrä kasvoi 13 %, mikä liittyy lomapalkkavelan kasvuun verrattuna edellisvuoteen. Tämä selittyy henkilöstömenojen yleisellä kasvulla.

Talousarvion toteumalaskelma

Vuonna 2004 tiliviraston käyttöön myönnettiin valtion talousarviossa toimintamäärärahoja 23,0 milj. € eli 0,8 milj. € enemmän kuin vuonna 2003. Lisäyksestä 0,5 milj. € liittyi terveydenhuollon menetelmien arviointiyksikön toiminnan laajentamiseen ja loput sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen tilastointi- ja tietopalvelujärjestelmän modernisointiin sekä ves/tes - korotuksiin. Mielisairaaloiden ja koulukotien talousarviorahoitus säilyi edellisen vuoden tasolla.

Vuodelle 2004 toimintamenomäärärahoista siirtyi 3,4 milj. €, josta 2,2 milj. € Stakesin, 0,6 milj. € koulukotien ja 0,6 milj. € mielisairaaloiden toimintamomenteilta. Vuoden 2003 siirtomäärärahoja koulukotien ja sairaaloiden toimintamenoihin peruutettiin yhteensä 0,8 milj. €. Stakesin osalta siirtyvien määrärahojen määrä pysyi ennallaan vuoteen 2003 verrattuna.

Maksullisen toiminnan myyntituottoja kertyi yhteensä 59,9 milj. €, mikä oli 2,0 milj. € enemmän kuin talousarviossa vuodelle 2004 oli arvioitu. Stakesin osuus maksullisen toiminnan tuotoista oli 5,0 milj. €, mikä on 1,4 milj. € talousarviossa arvioitua vähemmän. Talousarviota tehtäessä tuottojen määrää arvioitiin kuluvaan ja aiempien vuosien toteutuman perusteella. Tavoitetta ei saavutettu, koska ulkomaanavun yksikön tulokertymä jäi ennakoitua pienemmäksi. Tämä johtui pääasiassa yksikön koordinoimien laajojen kansainvälisten projektien läpilaskituksen pienentymisestä, millä ei ollut merkitystä yksikön tai Stakesin tuloksen kannalta.

Koulukotien maksullisen toiminnan myyntituotot olivat 15,5 milj. €, mikä on 1,4 milj. € enemmän kuin talousarviossa suunniteltiin ja 1,4 milj. € enemmän kuin vuonna 2003. Mielisairaaloiden maksullisen toiminnan tulot kasvoivat 4 milj. € vuodesta 2003 ja ylittivät talousarvion 2 milj. €. Tuottoja kertyi 39,4 milj. €.

Stakesin käyttöön osoitettiin lisäksi arviomääräraha valtion korvaukseksi sodista kärsineiden huoltoon. Määrärahaa osoitettiin 2,8 milj. € eli 0,3 milj. € vähemmän kuin vuonna 2003. Määrärahaa käytettiin 2,5 milj. € ja määrärahan tarpeen arvioidaan alenevan vuosittain.

Muita suuria eriä olivat Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat ja lähialueyhteistyömäärärahat. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoitus lisääntyi 62 % vuodesta 2003, yhteensä 1,25 milj. euroon. Lähialueyhteistyömäärärahat kasvoivat 16 %, yhteensä 0,54 milj. euroon.

Talousarvion toteutumalaskelma 1.1. - 31.12.2004						
Talousarviotili	Määräraha tai tuloarvio			Käytetty, kertynyt tai peruutettu	Siirretty seuraavalle vuodelle	Vertailu talousarvioon
	Varainhoito- vuodelta	Edellisiltä vuosilta	Käytettä- vissä			
Talousarvion toteutuminen bruttobudjetoitujen momenttien osalta						
11.04.01 Arvonlisäverotulot				436 900		
12.33.99 STM:n hallinnonalan muut tulot				500		
12.39.04 Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset				829 100		
12.39.10 Muut sekalaiset tulot				2 400		
13.03.01 Osinkotulot				1 200		
24.01.19 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)				11 400		
24.50.66 Lähialueyhteistyö	540 000	1 600	541 600	479 500	62 100	
29.01.19 Opetusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)				71 900		
29.88.50 Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (S3V)	1 250 500	473 400	1 723 900	1 268 500	455 400	
32.10.19 Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)				100		
33.01.19 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)				3 923 300		
33.23.30 Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (A)	2 750 000		2 750 000	2 498 700		251 300
34.06.29.2 Työllistäminen valtionhallintoon (A)				40 500		
Talousarvion toteutuminen nettobudjetoitujen momenttien osalta						
33.02.21.1 Stakesin toimintamenot maksuton toiminta (S2V)	21 823 600	2 234 500	24 058 100	22 378 400	1 679 700	
33.02.21.2 Stakesin toimintamenot maksullinen toiminta						
Bruttomenot	6 400 000			4 467 000		
-bruttotulot	-6 400 000			-5 030 900		
=nettomenot(+)/nettotulot(-)	0	0	0	-563 900	563 900	
33.12.21 Valtion koulukotien toimintamenot (S2V)						
Bruttomenot	14 708 000			13 945 800		
-bruttotulot	-14 120 000			-13 760 400		
=nettomenot(+)/nettotulot(-)	588 000	177 100	765 100	185 400	579 700	
33.14.21 Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (S2V)						
Bruttomenot	38 017 000			39 632 600		
-bruttotulot	-37 410 000			40 035 400		
=nettomenot(+)/nettotulot(-)	607 000	52 400	659 400	-402 800	607 000	
403331221 Valtion koulukotien toimintamenot (S2V)		274 500	274 500		*)	
403331421 Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (S2V)		554 600	554 600		*)	
*) Momentti 12.39.04 sisältää siirtomäärärahojen peruutuksina seuraavat erät:						
Talousarviotili	Euro					
403331221	274 500					
403331421	554 600					
Yhteensä	829 100					

3.3 Tilinpäätöslaskelmien liitteinä annettavat tiedot

- Liite 1: Selvitys suunnitelmien mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista
- Liite 2: Henkilöstökulut ja luontaisedut sekä lomapalkkavelat
- Liite 3: Kansallisomaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen muutokset
- Liite 4: Arvonkorotukset
- Liite 5: Myönnetyt varainhoitovuoden päättyessä voimassa olleet lainat eriteltyinä
- Liite 6: Myönnetyt valtioneuvokset, valtion takuut ja muut vastuusitoumukset eriteltyinä
- Liite 7: Peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muunnettua ulkomaanrahamaääräiset velat, saamiset ja sitoumukset Suomen rahaksi
- Liite 8: Hallinnassa olevat eri yhtiöiden erilaiset osakkeet ja osuudet sekä muut osakkeisiin rinnastettavat arvopaperit
- Liite 9: Hallinnassa oleva kansallisomaisuus, jota ei ole merkitty taseeseen
- Liite 10: Selvitys kirjanpidon täydentämisestä tilinpäätöksessä talousarvioasetuksen 42 f §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla
- Liite 11: Erittely seuraavaan varainhoitovuoteen siirretyistä määrärahoista
- Liite 12: Talousarviossa myönnetty valtuudet sekä niiden käyttö ja käytöstä aiheutuvat menot
- Liite 13: Tilinpäätöksen täsmäytyslaskelma
- Liite 14: Oman pääoman muutokset, euroa
- Liite 15: Tuotto- ja kululaskelmaan kirjattava talousarvion ulkopuolinen rahoitus
- Liite 16: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- Liite 17: Taseeseen sisällyttömät tiliviraston hallinnoimat rahastoidut varat, säätiöt ja yhdistykset
- Liite 18: Arviomäärärahojen ylitykset ja niiden perustelut

Liite 1: Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tilivirastossa yhdenmukaisin periaattein käyttöomaisuushyödykkeiden taloudellisen käyttöiän mukaisina poistoina alkuperäisestä hankintahinnasta.

Käyttöomaisuushyödykkeiden Autot ja muut maakuljetusvälineet sekä Laivat ja muut vesikuljetusvälineet poistot on laskettu jäännösarvopoistoina ja muiden hyödykkeiden poistot on laskettu tasapoistoina

Mikäli hyödykkeelle jää jäännösarvo suunnitelman mukaisen poistoajan jälkeen ja sen taloudellinen käyttöikä jatkuu, tehdään jäännösarvolle uusi poistosuunnitelma, tasapoisto (3v.)

Suunnitelman mukaiset poistoajat ovat :

Käyttöomaisuus	Poisto-	Poistoaika	Vuotuinen	Jäännös
Aineettomat hyödykkeet	menetelmä	vuotta	poisto -%	arvo -%
Aineettomat oikeudet				
Ostetut atk-ohjelmat	tasapoisto	5	33,33	0
Muut aineettomat oikeudet	tasapoisto	arv. erikseen, 5-17 vuotta		
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	arv. erikseen, 3-5 vuotta		
Aineelliset hyödykkeet				
Rakennelmat	tasapoisto	10	10	0
Koneet ja laitteet				
Autot ja muut maakuljetusvälineet	jäännösarvo	5	20	33
<u>Autot ja muut maakuljetusvälineet</u>	tasapoisto	3	33,33	0
<u>Laivat ja muut vesikuljetusvälineet</u>	jäännösarvo	5	20	33
<u>Laivat ja muut vesikuljetusvälineet</u>	tasapoisto	3	33,3	0
Raskaat työkoneet	tasapoisto	10	10	0
Kevyet työkoneet	tasapoisto	5	20	0
Atk-laitteet ja niiden oheislaitteet				
Palvelimet	tasapoisto	5	20	0
Muut atk-laitteet ja niiden oheislaitteet	tasapoisto	3	33,33	0
Toimistokoneet ja -laitteet	tasapoisto	5	20	0
Puhelinkeskukset ja muut viestintälaitteet	tasapoisto	5	20	0
Audiovisuaaliset koneet ja laitteet	tasapoisto	5	20	0
Laboratoriolaitteet ja -kalusteet	tasapoisto	5	20	0
Muut tutkimuslaitteet	tasapoisto	5	20	0
Muut koneet ja laitteet	tasapoisto	5	20	0
Kalusteet				
Asuinhuoneisto- ja toimistokalusteet	tasapoisto	5	20	0
Muut kalusteet	tasapoisto	5	20	0
Muut aineelliset hyödykkeet				
Taide-esineet		ei poistoja		0
Muut aineelliset hyödykkeet	tasapoisto	arv. erikseen, 5-20 vuotta		0
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset				
Käyttöomaisuusarvopaperit				
Kiinteistöosakkeet		ei poistoja		
Muut osakkeet		ei poistoja		
Muut osuudet		ei poistoja		

Liite 2: Henkilöstökulut ja luontoisedut sekä lomapalkkavelat

Henkilöstökulut ja luontoisedut	1.1.-31.12.2004
	€
- Palkat ja palkkiot *)	50 208 106
- Luontoisedut	44 141
- Eläkekulut	9 390 543
- Muut henkilösivukulut	3 830 156
Yhteensä	<u>63 472 946</u>

*) Palkat ja palkkiot sisältävät palkkioita ja tulospalkkioita seuraavasti:

- Palkkiot	1 005 350
- Tulospalkkiot	0

Lomapalkkavelat	1.1.2004	31.12.2004	Muutos
	€	€	€
Lomapalkkavelka	5 503 814	6 250 906	747 089
Henkilösivukuluvelka	1 435 724	1 666 437	230 713
Lomapalkkavelat yhteensä	6 939 541	7 917 344	977 801

Liite 3: Kansallisomaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen muutokset, euroa

Käyttöomaisuus	Aineelliset hyödykkeet				
	Rakennelmat	Koneet ja laitteet	Kalusteet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2004	24 189	9 469 326	433 346	18 874	9 945 735
Lisäykset	1 230	935 440	30 468	0	967 138
Vähennykset (-)	0	-23 584	0	0	-23 584
Hankintameno 31.12.2004	25 419	10 381 182	463 814	18 874	10 889 289
Kertyneet poistot 1.1.2004	2 725	5 887 606	256 028	9 464	6 155 823
Vähennysten kertyneet poistot					
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	3 643	1 249 316	29 736	1 410	1 284 105
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0	0	0	0	0
Tilikauden arvonalennukset	-	-	-	-	-
Kertyneet poistot 31.12.2004	6 368	7 136 922	285 764	10 874	7 439 928
Arvonkorotukset	-	-	-	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.2004	19 051	3 244 260	178 050	8 000	3 449 361

Käyttöomaisuus	Aineettomat hyödykkeet			Käyttöomaisuus	
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä	arvopaperit	yhteensä
Hankintameno 1.1.2004	1 177 492	23 917	1 201 409	31 795	11 178 938
Lisäykset	204 520	112 210	316 730	0	1 283 868
Vähennykset (-)	0	0	0	-1 952	-25 536
Hankintameno 31.12.2004	1 382 012	136 127	1 518 139	29 843	12 437 270
Kertyneet poistot 1.1.2004	742 284	4 117	746 401	0	6 902 224
Vähennysten kertyneet poistot					
Tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	145 489	6 134	151 623	0	1 435 728
Tilikauden suunnitelmasta poikkeavat poistot	0	0	0	0	0
Tilikauden arvonalennukset	-	-	-	-	-
Kertyneet poistot 31.12.2004	887 773	10 251	898 024	0	8 337 952
Arvonkorotukset	-	-	-	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.2004	494 239	125 876	620 115	29 843	4 099 318

Liite 4: Arvonkorotukset

Tilivirasto ei ole tehnyt kansallis- eikä käyttöomaisuuden arvonkorotuksia tilivuoden aikana.

Liite 5: Myönnetyt varainhoitovuoden päättyessä voimassa olleet lainat eriteltyinä

Tilivirastolla ei ole varainhoitovuoden päättyessä voimassa olevia myönnettyjä lainoja.

Liite 6: Myönnetyt varainhoitovuoden päättyessä voimassa olleet valtiontakaukset, valtion takuut ja muut vastuusitoumukset eriteltyinä**Leasingvastuut**

Sitoumus	Tulevana tilikautena maksettavat	Myöhemmin maksettavat	Sitoumukset yhteensä
Leasingvastuut 31.12.2004			
- Atk-laitteet	4 264	5 971	10 235
- Kopiokoneet	90 342	113 339	203 681
Leasingvastuut yhteensä	94 606	119 310	213 916

Liite 7: Peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muunnettaessa ulkomaanrahan määräiset velat, saamiset ja muut sitoumukset Suomen rahaksi (TaA 66 h §:n mom. 5 kohta)

Ulkomaanrahan määräiset velat samoin kuin ulkomaanrahan määräiset saamiset ja muut sitoumukset muunnetaan Suomen rahaksi varainhoitovuoden viimeisen Euroopan keskuspankin tai Suomen Pankin kurssin mukaan.

Liite 8: Hallinnassa olevat eri yhtiöiden erilaiset osakkeet ja osuudet sekä muut osakkeisiin rinnastettavat arvopaperit

Arvopaperin nimi	Omistus- osuus- %	Myynti- oik. alaraja	Kpl	Markkina- arvo, yht €	Kirjanpi- toarvo, yht €	Osingot yht. €
1301 Muut osakkeet						
Vakka-Suomen puhelin Oy						45,00
Lännen puhelin Oy						151,00
Vaasan Läänin puhelin			20		8 740,00	240,00
Limingan jäähalli Oy			4 000		673,00	
Jakobstadsnejdens Telefon Ab			30		1 194,77	
1301 Muut osakkeet yhteensä					10 607,77	436,00
1303 Muut osuudet						
LUOTTOKUNTA, osuustod.			1		84,00	
Kajaanin puhelinosuuskunta i.l.			3		1 110,00	
Kuopion puhelinyhdistyksen osuustodistus			21		8 484,00	756,00
Mikkelin puhelin Oyj			20		9 558,00	
1303 Muut osuudet yhteensä					19 236,00	756,00
Arvopaperit yhteensä					29 843,77	1 192,00

Liite 9: Hallinnassa oleva kansallisuusomaisuus, jota ei ole merkitty taseeseen

Tiliviraston hallinnassa ei ole taseeseen merkitsemätöntä kansallisuusomaisuutta.

Liite 10: Selvitys kirjanpidon täydentämisestä tilinpäätöksessä talousarvioasetuksen 42 f §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla

Muiden kuin tuotannontekijän hankinnasta aiheutuneiden menojen ja suoritteiden myynnistä saatavien tulojen kirjaamisperusteet talousarviokirjanpidossa.

Talousarviokirjanpidon tili	Varainhoito- vuoden aikana noudatettu kirjauseruste	Tulo-/menolaji	Talousarvion mukainen kirjauseruste
33.23.30 Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon	Maksuperuste	8200 Käyttötalouden kulut kunnille (lakisääteinen valtionapu)	Maksupäätösperuste

Liite 11: Erittely seuraavaan varainhoitovuoteen siirretyistä määrärahoista, euroa

SIIRRETTYJEN MÄÄRÄRAHOJEN TILIT		Alkusaldo 1.1.2004	Kertymä vuoden alusta	Loppusaldo 31.12.2004
403245066	Lähialueyhteistyö (S3V)	-1 619,42	1 619,42	0,00
403298850	Suomen Akatemian tutkimusmr. (S3V)	-473 425,06	379 269,68	-94 155,38
403330221	Toimintamenot (S2V) Stakes	-2 234 475,15	2 234 475,15	0,00
4033302211	Toimintamenot	-1 645 018,37	1 645 018,37	0,00
4033302212	Maksullinen toiminta	-589 456,78	589 456,78	0,00
403331221	Toimintamenot (S2V) koulukodit	-451 651,37	451 651,37	0,00
403331421	Toimintamenot (S2V) mielisairaalat	-607 000,00	607 000,00	0,00
404245066	Lähialueyhteistyö (S3V)	0,00	-62 105,43	-62 105,43
404298850	Suomen Akatemian tutkimusmr. (S3V)	0,00	-361 203,21	-361 203,21
404330221	Toimintamenot (S2V) Stakes	0,00	-2 243 690,95	-2 243 690,95
4043302211	Toimintamenot	0,00	-1 679 719,37	-1 679 719,37
4043302212	Maksullinen toiminta	0,00	-563 971,58	-563 971,58
404331221	Toimintamenot (S2V) koulukodit	0,00	-579 694,25	-579 694,25
404331421	Toimintamenot (S2V) mielisairaalat	0,00	-607 000,00	-607 000,00
SIIRRETYT MÄÄRÄRAHAT YHTEENSÄ		-3 768 171,00	-179 678,22	-3 947 849,22

Liite 12: Talousarviossa myönnettyt valtuudet sekä niiden käyttö ja käytöstä aiheutuvat menot

Tilivirastolle ei ole myönnetty talousarviossa valtuuksia.

Liite 13: Tilinpäätöksen täsmäytyslaskelma

Täsmäytyslaskelma 1.1. - 31.12.2004	Euroa
1. KULUJÄÄMÄ	-30 635 391,80
2. KIRJAUKSET, JOTKA OVAT MUKANA KULUJÄÄMÄSSÄ MUTTA EIVÄT TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMAN ALIJÄÄMÄSSÄ. DEBET+ / KREDIT -	
Liikekirjanpidon tuotot ja kulut, joita ei kirjata talousarviokirjanpitoon	2 417 776,46
Liikekirjanpidon tuotot ja kulut, jotka on kirjattu talousarviokirjanpidon tililuokassa joko talousarviotilille tai siirretyn määrärahan tilille kirjaamista odottavien erien tileille	-38 286,26
Liikekirjanpidon tuotot, kulut ja tekniset kirjaukset, jotka on kirjattu talousarviokirjanpidon tililuokassa siirrettyjen määrärahojen tileille	-179 678,22
3. KIRJAUKSET, JOTKA EIVÄT OLE MUKANA KULUJÄÄMÄSSÄ MUTTA OVAT MUKANA TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMAN ALIJÄÄMÄSSÄ. DEBET- / KREDIT +	
Liikekirjanpidon tasetilikirjaukset, jotka on kirjattu talousarviotulona tai -menona	-1 246 658,58
4. YHTEENSÄ	-29 682 238,40
5. TALOUSARVION TOTEUTUMALASKELMAN ALIJÄÄMÄ	-29 682 238,40
6. ERO	0,00

Liite 14: Oman pääoman muutokset, euroa**Tilivirasto**

	2004	2003
OMA PÄÄOMA (euroa)		
Valtion pääoma 01.01.1998	749 938	749 938
Edellisten tilikausien pääoman muutos 01.01	-1 277 531	-1 228 446
Tilinavaussiirto (Tilikauden kulujäämä)	-28 927 147	-29 521 193
Tilinavaussiirto (Pääoman siirrot)	31 350 343	29 472 107
Edellisten tilikausien pääoman muutos 31.12	1 145 665	-1 277 531
Pääoman siirrot 01.01.	31 350 343	29 472 107
Tilinavaussiirto	-31 350 343	-29 472 107
Siirrot valtion yleisiltä maksuliikemenotileiltä	101 069 969	97 935 023
Siirrot valtion yleisille maksuliiketulotileille	-72 779 461	-66 587 858
Siirrot läheteiden tililtä	0	8 056
Tilivirastojen väliset hallinnan siirrot	1 290	-4 878
Yhteishankinnoista aiheutuvat menonsiirrot	0	0
Pääoman siirrot 31.12.	28 291 798	31 350 343
Tilikauden kulujäämä 01.01.	-28 927 147	-29 521 193
Tilinavaussiirto	28 927 147	29 521 193
Tilikauden kulujäämän siirto taseeseen	30 635 392	28 927 147
Tilikauden kulujäämä 31.12	-30 635 392	-28 927 147
Valtion pääoma yhteensä 31.12.	-447 991	1 895 603

Liite 15: Tuotto- ja kululaskelmaan kirjattava talousarvion ulkopuolinen rahoitus

Tilivirastolla ei ole ollut tuotto- ja kululaskelmaan kirjattavaa talousarvion ulkopuolista rahoitusta.

Liite 16: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Rahaston nimi	Saldo 31.12.2004	Käyttötarkoitus
Presidentti Kallion rahasto	2 504,21	Sodassa kaatuneitten vähävaraisten omaisten auttaminen
Sippolan koulukodin stipendirahasto	2 291,65	Oppilaiden kannustaminen
Yhteensä	4 795,86	

Liite 17: Taseeseen sisältymättömät tiliviraston hallinnoimat rahastoidut varat, säätiöt ja yhdistykset

Tilivirastossa ei ole taseeseen sisältymättömiä rahastoituja varoja, säätiöitä eikä yhdistyksiä.

Liite 18: Arviomäärärahojen ylitykset ja niiden perustelut

Tilivirasto ei ole ylittänyt arviomäärärahoja.

4 Sisäinen valvonta

Stakesin sisäistä valvontaa toteutetaan johdon jatkuvalla valvonnalla, toiminnan sisään rakennetuilla kontrolleilla sekä vaikuttamalla valvontaympäristöön. Stakesin johto, tulosaluejohtajat ja ryhmäpäälliköt huolehtivat oman yksikkönsä valvontaympäristöstä ja luovat myönteisen suhtautumisen sisäiseen valvontaan omalla toiminnallaan. Valvontajärjestelmän toimivuutta varmistetaan pääjohtajan alaisuudessa toimivalla sisäisen tarkastuksen toiminnolla.

Sisäinen tarkastus valmisteli toimintasuunnitelman ja teki tarkastukset Stakesin taksikorttien ja matkapuhelinten käytöstä sekä tutustumis- ja tarkastuskäynnin Vuorelan koulukotiin. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön pyynnön mukaisesti tarkastettiin hyvinvoinnin ja terveyden indikaattorit-hankkeen osalta terveyden edistämisen määrärahojen hallinnon ja talouden oikeellisuutta sekä valvonnan toimivuutta. Lisäksi sisäinen tarkastus käynnisti organisaation toimintaympäristön riskienhallintaan liittyen riskien arvioinnin hallinnon tulosalueella, jossa itsearviointia hyödyntäen tunnistettiin ja analysoitiin merkittävimmät riskit.

Tarkastuksista raportoitettiin pääjohtajalle, Stakesin johtoryhmälle sekä tarkastuskohteelle. Vastavuoroisuuden nimissä Stakesin sisäinen tarkastaja lähetti raporttinsa ja lausuntonsa myös Valtiontalouden tarkastusvirastoon.

5 Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä

Stakesin verkkopalvelun ja sosiaaliportin kehittämishankkeiden atk-toimittaja ei kyennyt toimittamaan aikataulujen ja suunnitelmien mukaisesti sovelluksia. Stakesille ilmoitettiin yhtiön toimesta kehittämishanketta koskeneiden sopimusten siirtyneen toiselle yhtiölle, jonka ilmoitettiin menneen konkurssiin keväällä 2004. Stakes kiisti sopimusten siirron laillisuuden ja irtisanoi sopimukset toimittajan kanssa. Neuvottelut toimittajan kanssa korvauksista eivät johtaneet tulokseen kesällä 2004. Stakes jätti käräjäoikeudelle toimittajaa koskevan haastehakemuksen sopimusrikkomukseen perustuvassa vahingonkorvausasiassa. Asian käsittely on kesken.

6 Allekirjoitukset

Toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat on hyväksytty Helsingissä 31. maaliskuuta 2005.

Vappu Taipale
Pääjohtaja

Mikko Staff
Suunnittelupäällikkö

Tuula Vieru
Talouspäällikkö

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISKESKUS

Lintulahdenkuja 4, Helsinki Postiosoite PL 220, 00531 Helsinki Puhelin (09) 39 671 Faksi (09) 761 307 Internet
www.stakes.fi